

Finansutskottets betänkande

1981/82: 34

om datapolitik (prop. 1981/82: 123 och 1981/82: 100 bil. 11)

I detta betänkande behandlar utskottet

dels proposition 1981/82: 123 om samordnad datapolitik jämte bilaga 1 (budgetdepartementet),

dels de med anledning av propositionen väckta motionerna

1981/82: 2395 av Kerstin Anér (fp) i vad avser yrkandena 1 och 2,

1981/82: 2396 av Gösta Bohman m. fl. (m),

1981/82: 2398 av Gösta Bohman m. fl. (m) i vad avser yrkande 2,

1981/82: 2404 av Bengt Kindbom m. fl. (c),

1981/82: 2405 av Göthe Knutson (m) i vad avser yrkandena 1–6, 9–11, 13 och 14,

1981/82: 2408 av Olof Palme m. fl. (s) i vad avser yrkande 9,

1981/82: 2409 av Lars Werner m. fl. (vpk) i vad avser yrkandena 3, 4 och 11,

dels proposition 1981/82: 100 bilaga 11 punkt B 2 Anskaffning av ADB-utrustning,

dels de under allmänna motionstiden väckta motionerna

1981/82: 179 av Kerstin Anér (fp) om de statliga datasystemen,

1981/82: 1170 av Joakim Ollén m. fl. (m) om användningen av ADB i statlig verksamhet, i vad avser yrkandena 1–3, 5 och 6,

1981/82: 1664 av Rune Rydén (m) om anskaffningen av ADB-utrustning inom statsförvaltningen,

1981/82: 1665 av Rune Rydén (m) om rationalisering av statlig verksamhet med hjälp av ADB, m. m.

Näringsutskottet har avgivit yttrande över proposition 123 bilaga 1 i vad avser avsnitt 4.3 samt hemställan under 2 och 4 rörande teknikupphandling på dataområdet. Yttrande NU 1981/82: 6 y är fogat som *bilaga* till betänkandet.

Propositionerna

I *proposition 123* har regeringen

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen om samordnad datapolitik,

dels i bilagorna 1–5 framlagt förslag till åtgärder inom budgetdepartementets, justitiedepartementets, utbildningsdepartementets, arbetsmarknadsdepartementets och industridepartementets verksamhetsområden. Bilagorna 2–5 har hänvisats till vederbörande fackutskott.

I *proposition 123 bilaga 1* (budgetdepartementet) har regeringen efter föredragning av statsrådet Olof Johansson

1. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen om principer och riktlinjer för datateknikens utveckling och användning i samhället samt om uppläggningsen av det datapolitiska arbetet,

2. föreslagit riksdagen att godkänna att ett särskilt organ för teknikupphandling inom dataområdet inrättas med de uppgifter som angetts i propositionen,

4. föreslagit riksdagen att till Teknikupphandling inom dataområdet för budgetåret 1982/83 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

5. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts i propositionen om den fortsatta användningen av ADB i statsförvaltningen.

I *proposition 1981/82: 100 bilaga 11* har regeringen (budgetdepartementet) efter föredragning av statsrådet Rolf Wirtén under punkt B 2 (s. 21–67) föreslagit riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer för anskaffning och finansiering av ADB-utrustning som förordats i propositionen,

2. medge att datorutrustning beställs – utöver tidigare medgivet belopp – till en kostnad av högst 110 000 000 kr.,

3. till Anskaffning av ADB-utrustning för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 98 000 000 kr.

Därefter har regeringen i *proposition 1981/82: 123 bilaga 1* (budgetdepartementet) efter föredragning av statsrådet Olof Johansson föreslagit riksdagen att

3. – med återkallande av förslaget i proposition 1981/82: 100 bilaga 11 – till Anskaffning av ADB-utrustning för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 93 000 000 kr.

Motionerna

I *motion 2395* av Kerstin Anér (fp) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad i motionen anförts

1. om de övergripande målen för datapolitiken vad gäller integritetsskydd, dataarbetsplatsernas anpassning till människors förutsättningar, utvecklingen till fria mångmedier i stället för monopolstyrda massmedier och ökade sysselsättningsmöjligheter med hjälp av datatekniken,

2. om åtgärder för att ge en klar kompetensbeskrivning mellan å ena sidan det i propositionen föreslagna nya teknikupphandlingsorganet och å andra sidan redan befintliga sådana innebärande bl. a. uppdrag till STU att vidareutveckla pågående arbete inom teknikupphandlingen.

I *motion 2396* av Gösta Bohman m. fl. (m) hemställs

1. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om den fortsatta inriktningen av politiska åtgärder på dataområdet,

2. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om de datapolitiska rekommendationer som presenteras i propositionen,

3. att riksdagen avslår förslaget i propositionen att inrätta ett särskilt organ för teknikupphandling på dataområdet,

4. att riksdagen till anslaget Anskaffning av ADB-utrustning för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 98 000 000 kr.,

5. att riksdagen avslår förslaget att till ett nytt anslag Teknikupphandling inom dataområdet för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

6. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en aviserad utredning rörande det internationella dataflödet.

I *motion 2398* av Gösta Bohman m. fl. (m) hemställs — med hänvisning till motiveringen i motion 1981/82: 2396 —

2. att riksdagen för information om datalagen och skyddet för den enskildes integritet anvisar ett reservationsanslag om 2 000 000 kr.

I *motion 2404* av Bengt Kindbom m. fl. (c) hemställs att riksdagen beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om spridning av datakraft, kunskande och ansvar.

I *motion 2405* av Göthe Knutson (m) hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om tolkningen av riksdagens ställningstaganden i de delar av propositionens text som inte blir föremål för uttryckliga omnämnanden i riksdagsbeslutet,

2. att riksdagen ger regeringen till känna

- a) att det fortsatta arbetet med att utforma en datapolitik i än högre grad

bör beakta den för vår demokrati djupgående skillnaden mellan styrmedlen inom offentlig, kommunal och privat sektor.

b) att som konsekvens av detta i allt väsentligt normala beslutsmetoder, ansvarsfördelningar och finansieringssätt skall användas för styrning, datateknikens tillämpning i exempelvis myndigheter, skolor, företag, forskningsorgan och arbetsmarknadens parter.

3. att riksdagen – under erinran av att initiativ ankommer på regeringen – ger som sin mening till känna att ett fristående administrationsdepartement skulle innebära ett väsentligt steg mot bättre datapolitik, decentralisering, antibyråkrativersamhet, rationalisering och personaladministrativa funktioner.

4. att riksdagen ger regeringen till känna

a) att den s. k. handläggningsordningen bör beakta även riksdagens beslutspunkter.

b) att en motsvarande ordning bör utarbetas för försvaret.

5. att riksdagen ger regeringen till känna att den förutsätter att varje beslut om upphandling av dator- eller programvaruutrustningar för dels den nya centraliserade datorn för rikspolisstyrelsen, dels varje steg mot s. k. konvertering av riksförsäkringsverkets nuvarande datasystem får anstå till dess att riksdagen tagit ställning till den principiella framtida utformningen av dessa förvaltningssektors datarutiner i den ordning som fastlades i FiU 1978/79: 34.

6. att riksdagen ger regeringen till känna att riksrevisionsverket bör återfå sin rätt att förvaltningsrevidera den statliga data- och rationaliseringsverksamheten utan begränsning.

9. att riksdagen ger regeringen till känna att s. k. registerlagar bör utarbetas för

a) kronofogdemyndigheternas datasystem.

b) socialförsäkringens datasystem.

c) det föreslagna basregistret för företag och organisationer.

d) förvaltningsdomstolarnas diarieföringssystem.

e) det föreslagna nya systemet för momsredovisning.

10. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om regeringens och myndigheternas redovisning av statens dataverksamhet.

11. att riksdagen ger regeringen till känna att ledningsorganet för rättsväsendets informationssystem bör avvecklas den 1 juli 1982.

13. att riksdagen angående den s. k. ALLFA-utredningens förslag om socialförsäkringens datasystem

a) antar följande tillägg i lagen om allmän försäkring av den 25 maj 1962, första avdelningen, 1 kap. genom tillägg av ett tredje stycke i 4 §:

Allmän försäkringskassa är registeransvarig enligt datalagen för de försäkrade som är inskrivna hos kassan.

b) ger regeringen till känna att den nya systemkonstruktionen bör baseras på följande utgångspunkter:

- den s. k. SSU-utredningens förslag måste behandlas före ALLFA-utredningens; riksdagen kan inte godta ett nytt datasystem som måste omkonstrueras från grunden därför att SSU-förslagen inte beaktats från början,

- genomförandetakten måste anpassas efter möjligheterna att få anslag och inte tvärtom; detta medför en lång återstående användning av det nuvarande, föråldrade datasystemet,

- det nya systemet skall baseras på ökad decentralisering relativt nuläget,

c) ger regeringen till känna att försäkringskassornas ställning måste utredas i parlamentarisk ordning, varvid särskild vikt bör läggas vid de problem som följer av decentraliserad systemutveckling,

14. att riksdagen ger regeringen till känna att genomförandeplanen för kronofogdemyndigheternas nya datasystem bör uppskjutas i avvaktan på en ny kalkyl och på en registerlag för systemet.

I motion 2408 av Olof Palme m. fl. (s) hemställs

9. att riksdagen beslutar att av regeringen begära en översyn av samhällets organisation på teknikupphandlingsområdet i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen.

I motion 2409 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs

3. att riksdagen uttalar sig för övergång till produktionsbeskattning i enlighet med vad som anförs i motionen,

4. att riksdagen uttalar sig för ett genomförande av sextimmarsdagen med bibehållen lönenivå under åttioalet.

11. att riksdagen uttalar att de anställda inte bör ges försämrade arbetsuppgifter som en följd av införande och utnyttjande av datasystem.

I motion 179 av Kerstin Anér (fp) hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande kraven på den offentliga redovisningen av förhållanden som rör de statliga datasystemen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om statskontorets arbetsuppgifter.

I motion 1170 av Joakim Ollén m. fl. (m) hemställs

1. att riksdagen uttalar att ADB-användningen i statlig verksamhet främst skall syfta till att minska statens administrationskostnader,

2. att riksdagen hos regeringen begär att en delegation syftande till att minska medborgarnas uppgiftslämnande tillsätts,

3. att riksdagen hos regeringen begär att datadelegationen skall ges

tilläggsdirektiv innefattande uppgift att göra en genomgång av samtliga större statliga ADB-system,

5. att riksdagen avslår hemställan i budgetproposition 1981/82: 100 om godkännande av de riktlinjer för anskaffning och finansiering av ADB-utrustning som förordas av departementschefen,

6. att riksdagen uttalar att riksrevisionsverkets granskningsansvar bör innefatta ADB-investeringar och ADB-användning.

I *motion 1664* av Rune Rydén (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om anskaffning av ADB-utrustning inom statsförvaltningen.

I *motion 1665* av Rune Rydén (m) hemställs – med hänvisning även till motiveringen i motion 1981/82: 1525 –

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionerna anförts om möjligheterna att åstadkomma kostnadssänkningar inom den statliga sektorn genom ökad användning av ADB och hemställer om ett åtgärdsprogram på detta område,

2. att riksdagen hos regeringen begär en sammanställning, med förslag till prioriteringar, av resursbehovet för omläggningar o. d. av statliga ADB-system under 1980-talet,

3. att riksdagen hos regeringen begär att de i motionen behandlade frågeställningarna om hur ADB-system påverkar näringsliv, företag och enskilda medborgare utreds.

Proposition 123

I *huvudpropositionen* anförts inledningsvis att användningen av datateknik och elektronik i det svenska samhället är omfattande och vidgas till att gälla allt fler områden. Detta gäller både i industrin, i servicesektorn och i den offentliga förvaltningen. Datatekniken sprids nu även till hemmiljön, till fritidsverksamhet m. m. Takten i utvecklingen och även i införandet av ny datateknik är hög.

Erfarenheterna från de omkring 30 år som datatekniken använts visar att kunskaper om tekniken som sådan växer snabbare än kunskaper om teknikens konsekvenser, eftersom dessa ofta inte blir synliga samtidigt med att tekniken tas i bruk. I takt med att kunskaperna om datateknikens konsekvenser har ökat, har också andra frågeställningar än tekniska och ekonomiska börjat beaktas. En av de första större frågorna som föranledde statliga insatser gällde strävan att skydda den personliga integriteten. Datalagen från 1973 blev den första i sitt slag i världen. På senare år har också frågor om sysselsättning, arbetsmiljö, användarinflytande och sårbarhet kommit i förgrunden.

Statsmakernas beslut i datafrågor har hittills främst gällt punktvisa och sektoriella åtgärder. Det finns därför ett behov av särskilda åtgärder för att åstadkomma en mer samordnad datapolitik.

En samordnad datapolitik bör relateras till och vara underordnad övergripande samhällsmål, såsom demokrati, ekonomisk tillväxt, full sysselsättning, ekonomisk, social och kulturell jämlikhet, regional balans, god arbetsmiljö, medbestämmande i arbetslivet samt jämställdhet mellan kvinnor och män.

Inom ramen för en samordnad datapolitik kan och bör den datapolitiska styrningen utföras av många organisationer, grupper och enskilda i samhället. En av statsmakernas uppgifter vid utformningen av datapolitiken är att lägga fast datapolitiska mål och ange principer och riktlinjer. På vissa områden kan sedan statsmakernas styrning ta sig mera direkta former. Statsmakerna får då avgöra – område för område – hur styrningen bör äga rum.

Sverige bör ha goda förutsättningar att utforma och tillämpa en modell för datateknikens positiva utveckling i samhället, vilken utmärks av:

- att man försöker tillämpa en helhetssyn på datafrågorna, dvs. att i ett sammanhang betrakta tekniken, dess användning och konsekvenserna av denna användning på människor, organisationer och samhället
- att många parter, grupper och enskilda ges möjlighet att påverka utveckling och användning av datatekniken
- aktuella problem löses i samverkan mellan berörda parter, grupper och enskilda
- att det är ett gemensamt intresse för samhället, för företag och myndigheter, för fackliga organisationer och för enskilda människor att en bred utbildning med en för dessa syften lämplig inriktning genomförs.

En samordnad datapolitik måste inriktas på klara mål samt vägledas av principer och riktlinjer. Men detta är inte tillräckligt. Det krävs också åtgärder och konkreta satsningar. I propositionen redovisas en rad förslag till åtgärder för att främja en positiv utveckling och undvika de negativa konsekvenserna av datateknikens utveckling och användning i samhället.

En ökad satsning görs på bred utbildning i datafrågor till allmänheten.

Arbetsmarknadsverket föreslås få rätt att lämna ett bidrag på 20 kr. per timme till mindre och medelstora företag som utbildar anställda för nya uppgifter i samband med datorisering. Vidare föreslås ett treårigt forskningsprojekt rörande modeller för systemutveckling.

Förslag läggs fram om åtgärder som syftar till att underlätta för framför allt mindre och medelstora företag att utnyttja datorstödd produktionsteknik. Särskilda utvecklingscentra föreslås byggas upp.

Förslag om den långsiktiga inriktningen för den s. k. fastighetsdataverksamheten redovisas.

Slutligen föreslås särskilda insatser för att främja teknikupphandling på dataområdet för den offentliga sektorn.

I *proposition 123 bilaga 1* understryks inledningsvis att det är vitalt för vår ekonomi att näringslivet kan utveckla sin internationella konkurrenskraft. Sveriges ställning som industrination, vår sociala välfärd, den fulla sysselsättningen och omsorgen om de enskilda medborgarna måste värnas. Mikroelektronikens utveckling och användning måste i Sverige få en sådan inriktning att fortsatt social och ekonomisk utveckling understöds. I ett internationellt perspektiv bör detta vara en tillgång för Sverige.

Det hittillsvarande datapolitiska arbetet kan ses som *en första etapp* i utformningen av en samordnad datapolitik. Denna etapp karakteriseras av att flera grundläggande områden har blivit föremål för utredningar och undersökningar. Föredraganden konstaterar att de vidgade insikter som vi har fått om datafrågorna i samhället till en betydande del är utredningarnas förtjänst. Det finns nu en god grund att stå på inför den andra etappen i arbetet att utforma och tillämpa en samordnad datapolitik.

Vid redovisningen av vad som bör ingå i *etapp två* i utformningen av en samordnad datapolitik ger föredraganden sin principiella syn på utformningen och tillämpningen av en samordnad datapolitik.

Den fortsatta användningen av datatekniken kan inte vara en fråga om att säga ja eller nej. I stället kan de relevanta frågorna vara: Hur skall tekniken användas? I vilka sammanhang? I vilken takt? Vem skall medverka och besluta? Vilka kunskaper behövs? Hur skall kostnaderna för och vinsterna av teknikanvändningen fördelas?

Datapolitikens huvudfråga bör då bli: Hur kan vi stimulera till en för samhället positiv användning av datatekniken och samtidigt undvika de negativa konsekvenserna?

Den snabba datatekniska utveckling, som bl. a. leder till ökad kapacitet och funktionsrikedom i datasystem samt lägre kostnader för de elektroniska komponenterna, kommer helt visst att öka utbudet av datateknik både inom nuvarande användningsområden och inom helt nya användningsområden. Många företag, myndigheter och enskilda människor kommer därför att ställas inför åtskilliga beslut *om* datateknik skall tas i bruk samt *hur* det skall ske, o. s. v. Datapolitikens främsta syfte är att ge vägledning inför sådana valsituationer och beslut.

Datafrågorna har sammantaget beröringspunkter med en rad sektorspolitiska områden. Datafrågorna bör därför behandlas med utgångspunkt i ett tvärpolitiskt synsätt.

I *propositionen* redovisas de *förslag till principer och riktlinjer för datateknikens utveckling och användning i samhället* som datadelegationen i enlighet med sina direktiv utarbetat. Delegationen har i sin rapport redovisat 50 sådana rekommendationer. Delegationen ställer sig bakom den allmänna inriktning som dessa har. Delegationen framhåller även att de datapolitiska principerna och riktlinjerna kan komma att påverka attityder och värderingar kring datateknikens utveckling och användning i samhället i takt med att allt fler människor sätter sig in i datafrågor. Principerna och

riktlinjerna kan vara underlag för fortsatta överväganden om en mer detaljerad datapolitisk styrning och konkreta åtgärder på skilda områden.

De föreslagna principerna och riktlinjerna för datateknikens utveckling och användning berör bl. a. integritet, sårbarhet, sysselsättning, regional utveckling, arbetsinnehåll och arbetsmiljö. De har indelats i tre områden:

- den enskilde medborgaren
- näringsliv, förvaltning och arbetsliv
- samhället

Med hänsyn till rekommendationernas aktualitetsgrad och den fortsatta hanteringen av rekommendationerna delar föredraganden in dessa i följande tre kategorier:

Kategori 1 innehåller de rekommendationer som bör leda till åtgärder av olika slag under etapp II (1982–1985). Det betyder att dessa rekommendationer redan nu kan börja påverka datapolitikens tillämpning. Försök eller experiment kan igångsättas på vissa områden. I andra fall kan närmare preciseringar eller tillämpningsanvisningar behöva utarbetas.

Kategori 2 innehåller de rekommendationer som bör leda till utredningar. En anledning till att utredning förordas kan vara, att det råder delade meningar om den närmare innebörden av rekommendationen eller att den bedöms vara beroende av hur andra rekommendationer skall tolkas. I kategori 2 placeras dock endast sådana rekommendationer där det bedöms vara angeläget och finns möjligheter att under etapp II initiera en utredning av värde för det fortsatta datapolitiska arbetet.

Kategori 3 slutligen innehåller rekommendationer där den vidare behandlingen med fördel kan hänskjutas till etapp III, dvs. efter år 1985.

Datadelegationen har ställt sig bakom denna allmänna inriktning i rekommendationerna och anser att de anvisar väsentliga utgångspunkter för det fortsatta datapolitiska arbetet. Föredraganden är för egen del inte nu beredd att förorda att rekommendationerna får någon annan innebörd än vad som delegationen har framhållit. Det datapolitiska arbetet avses fortsätta under en kommande treårsperiod och flera av rekommendationerna kan under denna period komma att behöva preciseras.

De i datadelegationens rapport uppställda 50 rekommendationerna redovisas i propositionen, och föredraganden knyter kommentarer till dem efter hand som de redovisas.

I propositionen lämnas förslag till ytterligare åtgärder för att från statens sida främja *teknikupphandling på dataområdet* för den offentliga sektorn.

Det har framkommit att både för beställare och för leverantörer behövs ett ekonomiskt stöd för att understödja teknikupphandling och vinna de fördelar som därmed kan erhållas. Staten bör svara för ett sådant stöd.

För arbetsuppgifter i anslutning till detta och för att leda och samordna teknikupphandlingen på dataområdet krävs ett särskilt organ knutet till regeringskansliet. Ett nära samarbete med de planerade teknikupphandlingsfonderna för kommuner och landsting förutsätts ske.

†1 Riksdagen 1981/82. 5 saml. Nr 34

Det hittillsvarande arbetet med teknikupphandling har även visat att det inte är tillräckligt med ett ekonomiskt stöd till teknikupphandling för att denna skall fungera på ett framgångsrikt sätt. Det krävs även betydande personella insatser med särskild kompetens i vad som kan kallas ett samordnings- och expertstöd.

Staten bör vara beredd att delfinansiera beställararbete vad gäller kravspecifikationer, visst beställararbete under utvecklingsfasen samt leverantörens utvecklingsarbete. Det är angeläget att såväl beställare som leverantör satsar egna resurser i teknikupphandlingsprojektet. Det statliga stödet skall utformas i enlighet med Sveriges internationella förpliktelser genom GATT och OECD.

Ett beslut att skapa ett statligt stöd till teknikupphandling bör ha en viss långsiktighet. Projekten kommer troligen att sträcka sig över flera år, och för att ge tillräckliga erfarenheter för framtiden bör det särskilda organet verka åtminstone i fem år.

Det särskilda organet bör främja teknikupphandling på dataområdet där den offentliga sektorn är beställare. Det framhålls att det ankommer på varje beställare att självständigt fatta beslut i fråga om upphandlingar.

Föredraganden avser att ta initiativ till överläggningar med företrädare för kommuner och landsting om lämpliga former för att komma igång med teknikupphandling på dataområdet med hela den offentliga sektorn som beställare.

En stor del av första året torde komma att åtgå för att utarbeta förslag till regler m. m. angående teknikupphandling samt att komma igång med några nya projekt. Inledningsvis ligger tyngdpunkten i ett projekt på beställarens arbete med sin kravspecifikation. Resursanspråken för det nya organet bör då vara relativt blygsamma. Efter ett första sådant år torde resursanspråken komma att stiga. En sådan modell möjliggör en successiv uppbyggnad av teknikupphandlingen vilket bör vara av värde.

Statskontoret och STU bör kunna fylla en mycket viktig roll som samordnings- och expertstöd för olika beställare. SIPU, som är statens centrala organ för bl. a. personalutbildning, bedriver redan i dag en utbildning i teknikupphandling och kommer här att få en än viktigare roll i fortsättningen.

Med hänsyn till betydelsen av att teknikupphandling på dataområdet medverkar till ett förstärkt användarinflytande är det naturligt att företrädare för arbetsgivare och arbetstagare på den offentliga sektorn erbjuds att delta i verksamheten. Föredraganden avser att föreslå regeringen att ge datadelegationen i uppdrag att utarbeta förslag om det särskilda organets organisation, sammansättning, arbetsuppgifter och verksamhetsformer.

Medelsbehovet för det statliga ekonomiska stödet till teknikupphandling beräknas till 10 milj. kr. för budgetåret 1982/83 samt 15 milj. kr. för vart och ett av de fyra därpå följande budgetåren, således ca 70 milj. kr. fram till och med budgetåret 1986/87.

När det gäller finansieringen av dessa medel för teknikupphandling på dataområdet för den offentliga sektorn förordas att ungefär hälften av medelsbehovet finansieras genom motsvarande omfördelningar från reservationsanslaget för ADB-anskaffning till statsförvaltningen. Ett nytt reservationsanslag bör tas upp i statsbudgeten för detta ändamål. För budgetåret 1982/83 bör medelsbehovet beräknas till 10 milj. kr. Samtidigt bör förslaget i prop. 1981/82: 100 bil. 11 om anvisning av medel till reservationsanslaget Anskaffning av ADB-utrustning, som disponeras av statskontoret, minskas med 5 milj. kr.

Den förordade omfördelningen medför främst att man förskjuter 5 % av utbetalningarna framöver några år. Omfördelningen är således inte direkt avsedd att vara en besparing.

För statens del bör väl genomförda teknikupphandlingar kunna leda till produkter och system som är bättre anpassade efter beställarnas krav och med stor hänsyn tagen till de anställdas krav. Sådana produkter bör få en längre ekonomisk livslängd och således ge statliga myndigheter ekonomiska fördelar jämfört med beställningar vid konventionell upphandling.

I olika sammanhang har förts fram förslag om ett *nordiskt samarbete på dataindustriområdet*. Sålunda har t. ex. dataeffektutredningen i sitt betänkande pekat på tillverkning av elektronikkomponenter som ett lämpligt nordiskt industriellt utvecklingsprojekt.

Föredraganden anser det vara mycket angeläget att vi i Norden samordnar våra insatser på data- och elektronikkens område. Konkreta åtgärder av detta slag utreds f. n. av en särskild arbetsgrupp under Nordiska ministerrådet, Datateknologgruppen.

I fråga om framtida etapper i utformning och tillämpning av en samordnad datapolitik konstateras att datatekniken är en relativt ny teknik med snabbt växande användning. Mycket talar för att vi sett i ett längre perspektiv bara står i början av en utveckling som saknar motstycke i historien. Det framväxande informationssamhället kan visa sig vara en av de största utmaningar mänskligheten någonsin mött.

För en tredje etapp i utformningen och tillämpningen av en samordnad datapolitik pekas i propositionen på kontroll av den snabbt växande ADB-registrerade informationsmängden och om informationssamhällets utveckling. Samtidigt måste man på goda grunder anta, att merparten av de frågor som i dag är aktuella i den datapolitiska debatten kommer att kräva ställningstaganden och åtgärder av olika slag från samhällets sida även om 3–4 år.

I sammanhanget berörs också frågan om den institutionella ramen för den samordnade datapolitiken. Den samordning som regering och riksdag så här långt har funnit ändamålsenlig, och som utövas av datadelegationen i enlighet med dess direktiv, utgör en administrativt mjuk form. I direktiven sägs också att delegationens verksamhet skall utvärderas efter 3–4 år.

Föredraganden är inte nu beredd att uttala sig om hur styrningen på samhällsnivå och samordningen av datapolitiken skall organiseras i ett längre perspektiv. I ett kortare perspektiv är det innehållet i den praktiska politiken och strävandena att forma en svensk modell för datateknikens användning i samhället som bör engagera alla krafter.

I ett särskilt avsnitt behandlas i propositionen *den fortsatta användningen av ADB i statsförvaltningen m. m.* Där redovisas vissa kompletterande principer och riktlinjer till dem som statsmakterna lagt fast åren 1979 och 1980 för datateknikens utveckling och användning inom statsförvaltningen.

I fråga om planeringen och användningen av ADB understryks att det är angeläget att myndigheterna gör en långsiktig bedömning av tidpunkten då större förändringar måste genomföras samt tidpunkten då detta förändringsarbete måste initieras.

Myndigheterna skall i sina anslagsframställningar för budgetåret 1983/84 redovisa tidpunkten då större förändringar av befintliga ADB-system måste genomföras samt då förberedelsearbetet måste initieras. En sammanställning och analys av systemförändringsbehoven kommer att göras genom budgetdepartementets försorg vad gäller bl. a. behov av personella och ekonomiska resurser.

Det huvudsakliga ändamålet med sammanställningen är att på ett samlat sätt belysa förutsättningarna att genomföra de systemmoderniseringar m. m. som kan komma att krävas under 1980-talet. Bl. a. bör sammanställningen kunna utgöra underlag för en tidsplan för moderniseringsarbetet och en prioritering mellan olika systemförändringsbehov med hänsyn bl. a. till de ekonomiska förutsättningarna, tillgång till datateknisk personal hos de centrala rationaliseringsorganen, myndigheter som t. ex. DAFA samt hos de stora ADB-användande myndigheterna.

I fråga om kostnadsbedömningar av systeminvesteringar anförs att det självfallet är angeläget att ADB-investeringar inom den statliga förvaltningen leder till rationaliseringar av verksamheten. En viktig utgångspunkt vid dessa bedömningar måste vara att det är verksamhetens totalkostnader som skall minskas. Mikroelektronikens utveckling har lett till att kostnaden för själva elektroniken inte längre är den trånga sektorn i investeringen. Det blir då av mindre vikt att i investeringssammanhang särskilt hålla nere utrustningskostnaderna. I stället bör intresset kunna fokuseras mot den *totala* investeringskostnaden.

Enligt föredragandens mening behöver metoderna för kostnadsbedömning av systeminvesteringar utvecklas vidare. Initiativ kommer att tas till ett vidgat metodutvecklingsarbete som skall kunna leda fram till rekommendationer om beslutsunderlag, kalkylmetoder m. m. som bättre motsvarar de krav som måste ställas när det gäller rationaliseringsprojekt av besparingskaraktär.

I fråga om utveckling och införande av ADB-system bör man i fortsättningen eftersträva en projektorganisation som medger att den personal som skall använda ADB-stödet får ett ökat inflytande på ledningen av det direkta projektarbetet. För att underlätta ställningstaganden vid investeringsbeslut är det nödvändigt att de olika medverkande i en systeminvestering ges möjligheter att utarbeta en kravspecifikation där de skilda kraven och önskemålen finns redovisade. Vidare är det nödvändigt att besluten tas successivt och att det inför varje beslutstillfälle görs en bedömning av hur olika mål och krav uppfylls (s. k. konsekvensbedömningar).

Det anmäls att ett råd för metodfrågor vid statskontoret nu har inrättats och vidare redovisas vilka åtgärder som vidtagits rörande information om statsförvaltningens användning av ADB m. m.

Proposition 100 bilaga 11 punkt B 2 Anskaffning av ADB-utrustning

I proposition 100 bilaga 11 punkt B 2 föreslås vissa ändrade riktlinjer för anskaffning av ADB-utrustning.

Generellt användbar ADB-utrustning, som skall användas av civila statliga myndigheter, upphandlas sedan slutet av 1960-talet centralt av statskontoret som också i övrigt svarar för samordning i fråga om användningen av ADB. Upphandlingsbeslut som avser utrustning med ett köpvärde över 300 000 kr. fattas dock av regeringen. Särskilda regler gäller inom försvarsdepartementets verksamhetsområde och inom högskolesektorn. Vidare upphandlar affärsverken själva sin ADB-utrustning.

Vad gäller den civila statsförvaltningen är enligt nuvarande ordning inte bara själva upphandlingen, dvs. att ingå avtal om köp eller hyra av ADB-utrustning, centraliserad och samordnad utan även finansieringen. Denna sker över ett centralt utrustningsanslag som statskontoret svarar för. Vidare är ägaransvaret och en rad förvaltningsuppgifter avseende utrustningen förlagda till statskontoret. Myndigheterna disponerar utrustningen mot årliga avgifter till statskontoret eller, vid förhyrning, leverantörerna.

Inom försvarssektorn anskaffas ADB-utrustning på olika sätt beroende på den avsedda användningen. Upphandlingen är inom försvarssektorn dessutom klarare avgränsad från anskaffningsprocessen i övrigt än inom den civila statsförvaltningen. Generellt användbar ADB-utrustning upphandlas av statskontoret för hela försvarssektorns räkning.

I statskontorets uppgifter ingår således mer än bara själva upphandlingen. Förutom nyss nämnda uppgifter prövar verket även myndigheternas utrustningsbehov, bevakar samordningsaspekter, kontrollerar levererad utrustning m. m. För det vidare ansvar än själva upphandlingen som åvilar statskontoret används begreppet anskaffning.

Den s. k. *ADB-anskaffningsutredningen* har haft till uppgift att se över nuvarande ordning för anskaffning och förvaltning av ADB-utrustning i statsförvaltningen. Utredningen skulle dock inte arbeta förutsättningslöst,

utan skulle baseras på de riktlinjer för anskaffningen som redovisades i prop. 1978/79: 121 om användningen av ADB i statsförvaltningen och som inte föranledde någon erinran vid riksdagsbehandlingen.

I propositionen konstateras att det finns väl fungerande rutiner för anskaffning och finansiering av ADB-utrustning. Det krävs därför starka skäl, särskilt i dagens statsfinansiella situation, för att i ett steg helt ändra nuvarande rutiner på detta område och övergå till en ny ordning som åtminstone övergångsvis i vissa avseenden torde fungera sämre och bli kostsammare för statsförvaltningen.

Både utredningen och remissinstanserna ger starkt stöd för uppfattningen att nuvarande ordning för anskaffning av ADB-utrustning i stort fungerar bra och att statskontoret på ett förtjänstfullt sätt har fullgjort sina uppgifter. Verkets kompetens i tekniska, ekonomiska och juridiska frågor framhålls allmänt. Vad som kommit fram i utredningen och remissyttrandena leder därför till slutsatsen att grunddragen i nuvarande ordning bör behållas. Däremot bör ansvar och arbetsuppgifter för här berörda frågor i större utsträckning än nu föras över på de enskilda myndigheterna. Härigenom kan man dra nytta av den ökade kunskap om och erfarenhet av ADB som finns hos många myndigheter. I linje med detta bör statskontoret i ökad utsträckning ge myndigheterna vägledning och annat stöd i dessa frågor. Sådana förändringar kan dock göras utan att man avstår från de fördelar som nuvarande ordning innebär.

De förändringar som bör genomföras är i huvudsak att upphandlingen i vissa fall delegeras från statskontoret till drift- och användarmyndigheterna, att vissa arbetsuppgifter i samband med anskaffning och förvaltning av ADB-utrustning förs över till användar- och driftmyndigheterna samt att antalet upphandlingsärenden, som regeringen prövar, minskas.

I propositionen föreslås nu en ordning som innebär att beslut om *upphandling av ADB-utrustning* för den civila statsförvaltningen liksom nu fattas av statskontoret. Beslut skall fattas i samråd med berörd(-a) myndighet(-er). Statskontoret bör emellertid bemyndigas att delegera upphandlingar till resp. drift- eller användningsmyndighet från fall till fall med hänsyn till berörd utrustnings karaktär, beloppens storlek samt, inte minst, myndighetens kunnande och förutsättningar i övrigt. I de fall upphandlingsbeslut delegeras skall myndigheterna tillämpa statskontorets standard för avtal och, i den utsträckning statskontoret bedömer lämplig, ge statskontoret tillfälle att granska beslutsunderlaget. Med denna ordning krävs också att statskontoret får del av de avtal som ingås av drift- och användarmyndigheterna.

I propositionen anges vissa allmänna riktlinjer till ledning för delegeringen. En strävan bör vara att delegera ersättnings- och kompletteringsanskaffningar där handlingsalternativen är få och bindningarna inför framtiden är begränsade. Även andra anskaffningar bör dock delegeras där detta är lämpligt med hänsyn till myndigheternas kompetens i ADB-frågor, erfa-

renhet av annan upphandling samt villighet och resurser att ombesörja anskaffningarna. Delegeringen bör också ses i ett längre perspektiv och ske på ett sådant sätt att den successivt kan ökas. Statskontoret förutsätts följa utvecklingen så att hänsyn fortlöpande kan tas till gjorda erfarenheter.

Vad gäller regeringens prövning föreslås den ordningen att regeringen i förväg pekar ut de ärenden som skall prövas. Denna regel bör kompletteras med att alla ärenden avseende belopp som överstiger 2 milj. kr. skall underställas regeringen. Ett sådant förfarande medför att antalet ärenden som regeringen skall avgöra kraftigt minskar. Samtidigt ger den regeringen tillfälle att pröva mer väsentliga kapacitetstillskott eller andra större förändringar. De upphandlingsärenden regeringen vill avgöra bör kunna pekas ut med ledning av statskontorets anslagsframställning avseende medel till de statliga myndigheternas ADB-utrustning.

I fråga om *finansieringen av ADB-utrustning* sker detta f. n. över ett för den civila statsförvaltningen gemensamt utrustningsanslag under åttonde huvudtiteln benämnt Anskaffning av ADB-utrustning. Anslaget, som är ett reservationsanslag, förvaltas av statskontoret. Myndigheterna betalar årliga avgifter till statskontoret för den utrustning som köps med medel från anslaget.

I propositionen föreslås att nuvarande ordning för finansiering av ADB-utrustning i allt väsentligt bibehålls. Även de upphandlingar som statskontoret delegerar skall finansieras över det centrala anslaget. Utrustning med anskaffningsvärde under 20 000 kr. bör dock finansieras över drift- och användarmyndigheternas egna anslag om det rör sig om enstaka utrustningar som inte ingår i en större anskaffning. Ägaransvaret för utrustning föreslås överfört till myndigheterna.

I propositionen anges vissa övergripande *riktlinjer* som bör tjäna som ledning för statskontorets fortsatta arbete i här berörda delar. En strävan bör vara att successivt öka drift- och användarmyndigheternas ansvar för sin anskaffning av ADB-utrustning. Detta kräver att statskontoret tillhandahåller generell vägledning och generellt stöd, inberäknat utbildning, i anskaffningsfrågor. Statskontorets arbete bör i ökande utsträckning inriktas på denna typ av insatser samt på medverkan i större översyner av hur utrustningsbehovet skall tillgodoses inom enskilda myndigheter och verksamhetsområden. Som riktmärke för resursinsatsen för statskontorets arbete med anskaffning av ADB-utrustning samt de olika förvaltningsuppgifterna bör gälla att insatsen totalt sett inte skall öka, utan – på längre sikt – minskas.

Vad gäller finansieringsformen föreslås ingen ändring. Övergång till att finansiera anskaffningsarbetet för de civila myndigheterna över myndighetsanslaget skulle innebära en ökning av detta anslag med ca 7 milj. kr. samtidigt som det i praktiken skulle vara svårt att minska myndighetens anslag med motsvarande belopp.

I fråga om *DAFA:s anskaffning* föreslås en ökad delegering. Rådande

ordning för anskaffning och finansiering av ADB-utrustning inom högskolesektorn föreslås i huvudsak oförändrad.

Vad gäller *försvarssektorn* upphandlas generellt användbar ADB-utrustning nu av statskontoret för hela försvarssektorns räkning. Upphandlingen sker i samråd med försvarets rationaliseringsinstitut (FRI) samt den myndighet som i varje särskilt fall skall använda utrustningen. Annan utrustning – bl. a. sådan ADB-utrustning som utgör integrerade delar i tekniska system, t. ex. datorer i vapen- och stridsledningssystem – anskaffas av FMV eller av enskilda försvarsmyndigheter.

I propositionen anses nuvarande ordning i huvudsak fungera tillfredsställande. Det bedöms som angeläget att anskaffning av ADB-utrustningen även i framtiden sker i nära samverkan med den civila statsförvaltningen. Ansvar för upphandling av ADB-utrustning för operativa och taktiska ledningssystem bör dock överföras till FMV.

I propositionen beräknas anslagsbehovet för nästa budgetår till 98 milj. kr. Härutöver begärs riksdagens bemyndigande att beställa ADB-utrustning till ett värde av 110 milj. kr. utöver tidigare lämnade bemyndiganden.

Vissa motioner rörande riktlinjer för datapolitiken m. m.

I det följande återges vissa avsnitt i partimotioner från moderata samlingspartiet, socialdemokraterna och vänsterpartiet kommunisterna.

I *motion 2396* (m) framhålls i fråga om den fortsatta inriktningen av politiska åtgärder på dataområdet att den snabba tekniska utvecklingen motiverar ett genomtänkt och samlat synsätt på det datapolitiska området. Denna syn måste framför allt utgå ifrån en strävan att tillvarata de stora fördelar den nya tekniken erbjuder på olika områden. Hittills har debatten om datoriseringen, inte minst i politiska sammanhang, i första hand kretsat kring de negativa effekter som datorernas frammarsch kan medföra. Dessa risker bör inte negligeras. Men samtidigt är det uppenbart att alltför liten uppmärksamhet ägnats de möjligheter den data- och elektroniktekniska utvecklingen representerar.

När regeringen nu av riksdagen begär ett ställningstagande till en första etapp i en samordnad datapolitik finns det skäl att något uppehålla sig vid frågan vad politiska organ kan och bör göra för att främja en önskad utveckling på det aktuella området. Vad som anförs i propositionen kan leda till tanken att statsmakterna bör söka ställa upp mål för den tekniska utvecklingen och i förväg ange ramar för hur den skall gestalta sig.

I motionen avvisas ett sådant betraktelsesätt. Att med utgångspunkt från dagens värderingar fastslå vad som i ett längre perspektiv kan anses vara en "positiv utveckling av datoranvändningen" är varken principiellt lämpligt eller praktiskt möjligt. Att försöka låsa fast den tekniska utvecklingen med utgångspunkt från dagens värderingar kan bara leda till ett statiskt

samhälle i vilket möjligheterna till ytterligare utveckling successivt förkvävs. Att hävda att datoranvändningen skall utvecklas under "demokratisk styrning och kontroll" kan uppfattas som ett uttryck för en tro på att de representativa politiska organen skulle vara bäst skickade att åstadkomma en positiv utveckling. Detta är en felsyn. Motionärernas uppfattning är att en positiv utveckling av datoranvändningen endast kan åstadkommas om utvecklingen i första hand tillåts styras av önskemålen hos de enskilda medborgarna och av de många olika företagen, organisationerna och myndigheterna. Detta bör vara en utgångspunkt för fortsatta åtgärder på det datapolitiska området.

I motionen noteras att de datapolitiska rekommendationer som utarbetats inom datadelegationens kansli rörande den framtida utvecklingen på dataområdet inte antagits av datadelegationen och inte heller har varit föremål för någon remissbehandling. Redan av detta skäl är deras värde som underlag för fortsatta ställningstaganden diskutabelt. Till det skall läggas att rekommendationerna i ett flertal fall är så allmänt hållna eller självklara att de knappast kan vara vägledande i det praktiska politiska arbetet. Att genom ett riksdagsbeslut stadfästa eller göra något uttalande med anledning av rekommendationerna kan enligt motionärernas mening inte komma i fråga. De får betraktas närmast som en exempelsamling på önskemål som kan finnas rörande utvecklingen på dataområdet. Denna uppfattning bör ges regeringen till känna.

I fråga om teknikupphandling på dataområdet finner motionärerna det anmärkningsvärt att ett förslag om ett särskilt teknikupphandlingsorgan framläggs trots att datadelegationen f. n. bereder ärendet. Vidare nämns att styrelsen för teknisk utveckling för förhandlingar med Landstingsförbundet om inrättandet av två teknikupphandlingsfonder för den landstingskommunala och kommunala sektorn. Därtill har beslut fattats om inrättandet av tre statliga aktiebolag för teknikupphandling på transport-, energi- och miljöområdena. En omfattande utrednings- och planeringsverksamhet har således redan igångsatts för att främja teknikupphandlingen inom den offentliga sektorn. Redan av angivna skäl finns det anledning att ställa sig avvisande till förslaget att riksdagen nu skulle fatta beslut om inrättandet av ett organ vars närmare inriktning och organisation ej preciseras.

Härtill skall läggas att lämpligheten av att formalisera åtgärder för teknikupphandling kan ifrågasättas. Teknikupphandling kan förvisso vara ett verkningsfullt medel för att främja den tekniska utvecklingen. Den bör emellertid utgå från faktiska behov ute hos de olika myndigheterna. Det skall inte bestridas att en viss samordning kan behövas när det gäller rena teknikupphandlingsprojekt, alltså sådana som kännetecknas dels av att en helt ny produkt skall utvecklas och dels av att även andra än den ursprungliga initiativtagaren kan förväntas kunna efterfråga produkten eller ny teknik som är ett resultat av ifrågavarande produktutveckling. Det kan likaledes vara i hög grad motiverat att de centrala statsmakterna i sådana

sammanhang anslår medel som går utöver vad som rimligen bör belasta den enskilda myndigheten. Detta motiverar emellertid inte inrättandet av ett särskilt organ för teknikupphandling. Teknikupphandlingsprojekt bör stimuleras av statsmakterna främst genom att myndigheterna uppmanas att initiera sådana projekt inom ramen för den sedvanliga budgetprocessen. Härvid bör de centrala statsmakterna förutskicka en positiv anslagsbehandling.

Mot denna bakgrund förordas att riksdagen avslår förslaget om inrättandet av ett särskilt organ för teknikupphandling inom dataområdet. Därför finns inte heller anledning att anvisa det av regeringen begärda reservationsanslaget om 10 000 000 kr. I stället bör till anslaget Anskaffning av ADB-utrustning uppföras det av regeringen tidigare föreslagna beloppet om 98 000 000 kr. Regeringen får i förekommande fall inom ramen för detta anslag bestrida de kostnader som kan vara förenade med eventuella teknikupphandlingsprojekt under det kommande budgetåret.

I propositionen aviseras tillsättandet av en särskild utredare med uppgift att presentera ett utredningsmaterial rörande det internationella dataflödet. Motionärerna vill i sammanhanget framhålla att en strävan bör vara att, i de internationella organ där frågan om det internationella dataflödet behandlas, en samordnad nordisk hållning så långt möjligt åstadkommes. Denna uppfattning bör ges regeringen till känna.

I *motion 2408* (s) anføres att propositionen är en ytterligt svåröverskådlig och heterogen produkt. Det är enligt motionärerna knappast möjligt att — ens med ett omfattande utredningsarbete — reda ut vad som är sådana ställningstaganden från regeringen som riksdagen föreslås ställa sig bakom respektive vad som är en mer allmän redogörelse för utvecklingen inom dataområdet eller för frågor som ligger inom regeringens kompetens att själv bedöma.

Det är mot den bakgrunden inte möjligt att ge någon mera heltäckande kommentar till samtliga de delförslag som kan finnas i propositionen, anför motionärerna. De har därför valt att koncentrera sina förslag till ett fåtal områden: datatekniken i industriproduktionen, forskning, utveckling och utbildning samt datorerna i arbetslivet. Detta innebär självfallet inte att samtliga förslag från regeringen som i övrigt kan finnas i propositionen accepteras, heter det i motionen.

Data- och elektronikutvecklingen har fått en alltmer framskjuten plats i samhällsdebatten såväl i Sverige som i övriga industriländer. Det handlar främst om sysselsättning, yrkesinnehåll, miljöpåverkan, utbildning, produktivitet, medbestämmande och information samt integritetsaspekter på dessa frågor.

En avstannande industriell utveckling orsakad av föråldrad teknik och sjunkande investeringar utgör ett hot mot socialdemokratins grundläggande mål: arbete åt alla, ökad välfärd, demokrati i samhälle och arbetsliv.

god arbetsmiljö och rättvis fördelning, anför motionärerna. Vi kan inte säga nej till ny teknik, men genom ökad medvetenhet och bättre kunskaper kan vi styra tekniken och ta vara på de möjligheter den ger. I motionen anges sju viktiga utgångspunkter för de åtgärder som behövs för att främja och styra datateknikens och elektronikens användning i vårt samhälle.

- Datoranvändning för en långsiktig förstärkning av samhällets resurser.
- Datateknik för arbete åt alla.
- Datoranvändning med urskillning.
- Förhindra utslagning, underlätta anpassning.
- Faror och risker i arbetsmiljön skall undanröjas.
- Utveckling av yrkeskunnande.
- Demokratisk arbetsorganisation med datorer som hjälpmedel.

För att uppnå dessa mål krävs att erforderliga resurser ställs till förfogande under 1980-talet. Samhället måste stödja forskning och medveten teknikupphandling, förstärkt facklig utbildning på dataområdet och ökat löntagarinflytande över datateknikens användning samt en bred debatt och utbildningsverksamhet.

I motionen understryks att teknikupphandlingen intar en central plats i en socialdemokratisk politik för data- och elektronikområdet. Teknikupphandlingen innebär att användarens krav är utgångspunkten i arbetet för att ta fram nya tekniska lösningar. Metoden innebär därmed också att det finns möjligheter att prioritera teknikutvecklingen på just de samhällsområden som man bedömer vara mest angelägna. Samtidigt kan önskemål på områden som arbetsmiljö och arbetsorganisation arbetas in i de krav som vid teknikupphandlingen ställs på den nya produkten eller det nya systemet. Teknikupphandling har dessutom visat sig vara ett mycket effektivt sätt att mer allmänt stimulera den tekniska utvecklingen i industrin.

I motionen erinras om att man från socialdemokratisk sida har i partimotioner om industripolitik fört fram olika förslag till statliga insatser inom ramen för offentlig teknikupphandling.

Motionärerna är inte övertygade om att man nu bör bygga upp ett nytt permanent organ med den speciella uppgiften att stimulera den offentliga teknikupphandlingen avgränsat till dataområdet. Temporärt anses dock ett sådant organ som föreslås i propositionen kunna spela en viktig roll, i första hand genom att inventera aktuella projekt inom det statliga, kommunala resp. landstingskommunala området.

En central uppgift vid en sådan genomgång bör vara att säkerställa att teknikupphandlingen organiseras på ett sådant sätt att de anställda får möjlighet att påverka utformningen av de tekniska och organisatoriska lösningarna.

Det särskilda organet bör i sin bedömning av vilka projekt som skall stödjas i första hand prioritera sådan upphandling som kan få en bred betydelse för användningen inom svenskt näringsliv och förvaltning.

Motionärerna anser att teknikupphandlingen måste ses ur ett bredare

perspektiv än det som anläggs i den datapolitiska propositionen. En erfarenhet av det arbete med teknikupphandling, som bedrivits under senare år, är att de intressantaste nya datatekniska tillämpningarna ofta är en kombination av datateknik och andra teknikområden.

Under senare år har intresset för teknikupphandling ökat. Olika samhällsorgan har byggts upp – främst på socialdemokratiska initiativ, anför motionärerna. Splittring präglar emellertid i dag teknikupphandlingsområdet. I motionen föreslås därför riksdagen av regeringen begära en översyn av samhällets organisation på teknikupphandlingens område. Syftet med översynen bör vara att utarbeta förslag som leder till en mer lättöverskådlig struktur på det statliga stödet, en klarare ansvarsfördelning mellan olika organ och en effektiv resursanvändning. En särskild uppgift inom ramen för översynen bör vara att utarbeta förslag om hur teknikupphandling mellan svenska industriföretag skall stimuleras.

I avvaktan på resultatet av den begärda översynen av samhällets organisation på teknikupphandlingens område ser motionärerna det som positivt att man inom regeringskansliet avsätter resurser för en översyn av den offentliga upphandlingen. Självfallet kommer därvid data- och elektronikfrågorna att inta en framskjuten plats. Datadelegationen bör kunna spela en viktig roll i sammanhanget.

I *motion 2409* (vpk) återopas vad som anförs i propositionen, nämligen att en samordnad datapolitik bör relateras till och vara underordnad övergripande samhällsmål såsom demokrati, ekonomisk tillväxt, full sysselsättning, ekonomisk, social och kulturell jämlikhet, regional balans, god arbetsmiljö, medbestämmande i arbetslivet samt jämställdhet mellan kvinnor och män.

I motionen konstateras att det mest övergripande målet inte nämns i denna uppräkningslista, nämligen det mål som är avhängigt av vilket ekonomiskt samhällssystem som skall vara rådande. Det innebär enligt motionärerna att propositionen brister i klarhet och analys. Alla dessa vackra samhällsmål, som är uppräknade ovan, är villkorliga och måste underordna sig kapitalismens ekonomiska lagar.

De övergripande samhällsmål propositionen nämner är visserligen viktiga. För att de skall kunna genomföras till fullo fordras dock en radikalt annorlunda politik än den regeringen står för. En politik som syftar till att bryta storfinansens makt, som ersätter kapitalismens anarkiska hushållning med en socialistisk planhushållning och som i verklig mening sätter de nu nämnda samhällsmålen i första rummet.

Motionärerna riktar en allmän kritik gentemot propositionen. Den är rörig och svåröverskådlig. Vissa frågeställningar kommer igen på flera ställen och det är svårt att få klarhet i vad som är förslag och vad som enbart är tankegångar.

I anslutning till ett i motionen framfört krav att en ny utredning tillsätts,

som skall ha till uppgift att lägga fram förslag som skall främja en utveckling av en inhemsk nationell dataindustri, understryks vikten av att upphandlingsbestämmelserna för stat, landsting och kommun ändras så att den offentliga sektorn ges möjligheter att styra sina beställningar till den svenska industrin.

I fråga om propositionens förslag om teknikupphandling på dataområdet konstateras i motionen att förslaget utgår från de regler som i dag gäller på området och alltså tar hänsyn till upphandlingsförordningen, GATT-överenskommelse etc. och den snäva tolkning dessa regler getts av statsmakterna. Eftersom det ekonomiska stödet är avsett att gå till kommuner och landsting motsätter sig inte motionärerna förslaget. De anser dock att förslaget är alltför begränsat. Teknikupphandlingen bör i än högre grad sättas in i ett industripolitiskt sammanhang.

Motionärerna anger att de delar uppfattningen i propositionen att datateknikens effekter på sysselsättningen är underordnade den ekonomiska politiken. Införandet av datateknik innebär emellertid att de negativa sysselsättningseffekterna av den rådande ekonomiska politiken förstärks.

I motionen förordas en helt annan inriktning av den ekonomiska politiken. Viktiga ingredienser i en sådan sysselsättningsskapande politik är:

- program för 100 000 nya samhällsnyttiga arbeten inom framför allt offentliga sektorn under en treårsperiod
- program för 100 000 nya industriarbeten under åttiotalet
- inrättande av samhällsfonder för att finansiera ovanstående program
- genomförande av sextimmarsdagen under åttiotalet
- nej till marginalskattereformen. Utredning och övergång till produktionsskatt där möjligheter att beskatta datorerna också bör undersökas.

Särskilt framhålls i motionen skattepolitikens betydelse för sysselsättningen. Det är orimligt att som i dag den mänskliga arbetskraften beskattas hårt, medan däremot industrirobotar inte beskattas. Riksdagen bör därför i detta sammanhang uttala sig för en övergång till produktionsbeskattning.

Också förslaget om att genomföra sextimmarsdagen under åttiotalet vill motionärerna lyfta fram i detta sammanhang. De rationaliseringsvinster som kan göras med datateknikens hjälp bör delvis användas för att genomföra en allmän arbetstidsförkortning. Riksdagen bör därför i detta sammanhang uttala sig för ett genomförande av sextimmarsdagen med bibehållen lönenivå under åttiotalet.

Utskottet

Principer och riktlinjer för datateknikens utveckling i samhället samt uppläggnings- och datapolitiska arbetet

Utvecklingen inom området datateknik har gått mycket snabbt under senare år. Datastyrda system och processer har i mycket stor utsträckning redan införts i svensk industri och handel. På kontorsområdet kan snabba

förändringar förutses under 1980-talet till följd av datateknikens genomslagskraft. Också i hemmen kan man vänta en rad tillämpningar.

Som understryks såväl i propositionen som i flera av de väckta motionerna är det inte fråga om att säga ja eller nej till den nya tekniken. De många tillämpningsområden som datatekniken har gör att många företag, myndigheter och enskilda redan nu och än mer i framtiden ställs inför åtskilliga konkreta beslut om och hur datatekniken skall användas. Datapolitikens främsta syfte kan sägas vara att ge vägledning inför sådana valsituationer och beslut.

I propositionen konstateras – i nära anslutning till vad datadelegationen anfört – att en samordnad datapolitik bör relateras till och vara underordnad de övergripande samhällsmålen. Inom ramen för en samordnad datapolitik kan och bör den datapolitiska styrningen utföras av många organisationer, grupper och enskilda i samhället. En av statsmakternas uppgifter vid utformningen av datapolitiken är att lägga fast datapolitiska mål och ange principer och riktlinjer. På vissa områden kan sedan statsmakternas styrning ta sig mera direkta former.

Utskottet delar detta synsätt. Begreppet samordnad datapolitik kan inte ges en alltför konkret innebörd. Som datadelegationen understrukit finns det goda förutsättningar att forma en svensk modell för datateknikens positiva utveckling som utmärks av att man försöker tillämpa en helhets-syn på datafrågorna, att många parter, grupper och enskilda ges möjlighet att påverka utveckling och användning av datatekniken, att aktuella problem löses i samverkan mellan berörda parter, grupper och enskilda samt att det är ett gemensamt intresse för alla att en bred utbildning med en för dessa syften lämplig inriktning genomförs. Inledningsvis bör tyngdpunkten i politiken ligga på utbildningens område, forskningsområdet, frågor som gäller medbestämmande och användarinflytande samt frågor som gäller teknikupphandling.

Utskottet anser sig, med ledning av datadelegationens rapport och utifrån en bedömning av vad som anförs i de väckta partimotionerna, kunna konstatera att betydande enighet råder om att begreppet samordnad datapolitik bör ha denna avgränsade innebörd. Självfallet kan det inte komma i fråga att statsmakterna sätter upp mål för den tekniska utvecklingen och i förväg anger ramar för hur den skall gestalta sig. Farhågorna i *motion 2396 (m)* att vad som anförs i propositionen skulle kunna tolkas på det sättet anser utskottet vara ogrundade. Att sådana mål inte bör sättas upp finner utskottet så självklart att något särskilt uttalande härom knappast erfordras. Yrkande 1 i *motion 2396* samt yrkande 2 i *motion 2405* bör därför anses besvarade med vad utskottet här har anfört.

I propositionen återges de förslag till principer och riktlinjer i 50 rekommendationer som presenterats i rapporten Samordnad datapolitik. Rekommendationerna behandlas i propositionen på det sättet att vissa utmynnar i

förslag till åtgärder som redovisas i en samlad åtgärdsplan för den kommande treårsperioden. Andra rekommendationer föreslås bilda utgångspunkt för utredningsarbete under treårsperioden. En tredje kategori rekommendationer hänskjuts till det datapolitiska arbetet i tiden efter budgetåret 1985/86.

Enligt samtliga partimotioner samt några av de enskilda motionerna föreligger det svårigheter att tolka i vilken utsträckning det i propositionen görs uttalanden i anslutning till de redovisade rekommendationerna som kan anses bindande för statsmakterna. I motion 2396 vill man att riksdagen ger till känna att rekommendationerna i ett flertal fall är så allmänt hållna eller självklara att de knappast kan vara vägledande i det praktiska politiska arbetet. Att genom ett riksdagsbeslut stadfästa eller göra något uttalande med anledning av rekommendationerna anser motionärerna inte kunna komma i fråga.

Inte heller utskottet anser det möjligt att i ett sammanhang som detta ta ställning till en hel mängd rekommendationer på hela dataområdet. Detta synes heller inte vara föredragandens avsikt. Riksdagen har beretts tillfälle att ta del av vad som anförs i propositionen om principer och riktlinjer för datateknikens utveckling och användning i samhället samt om uppläggningsen av det datapolitiska arbetet. Föredraganden konstaterar i propositionen att datadelegationen har ställt sig bakom den allmänna inriktningen i rekommendationerna och ansett att de anvisar väsentliga utgångspunkter för det fortsatta datapolitiska arbetet. För egen del är han inte nu beredd att förorda att rekommendationerna får någon annan innebörd än vad delegationen framhållit. Han anger att det datapolitiska arbetet avses fortsätta under en kommande treårsperiod och att flera av rekommendationerna under denna period kan komma att behöva preciseras.

Utskottet konstaterar mot bakgrund av det anförda att det för riksdagens del inte nu är fråga om något ställningstagande till innehållet i de redovisade rekommendationerna. De utgör enligt utskottets mening emellertid sammantagna en god utgångspunkt för fortsatt utredningsarbete och för överväganden om i vilken utsträckning konkreta åtgärder från statsmakternas sida kan komma i fråga. Något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida av den art som begärs i motionerna 2396 (yrkande 2) och 2405 (yrkande 1) torde mot bakgrund av vad utskottet här har anfört inte erfordras.

Också i motionerna tas målfrågor upp till diskussion. I den socialdemokratiska *partimotionen* 2408 anges sju utgångspunkter för åtgärder som behövs för att främja och styra datateknikens och elektronikens användning i vårt samhälle. De sju punkterna är:

- Datoranvändning för en långsiktig förstärkning av samhällets resurser
- Datateknik för arbete åt alla
- Datoranvändning med urskillning

- Förhindra utslagning, underlätta anpassning
- Faror och risker i arbetsmiljön skall undanröjas
- Utveckling av yrkeskunnande
- Demokratisk arbetsorganisation med datorer som hjälpmedel

I *motion 2395* (yrkande 1) anges fyra övergripande mål för datapolitiken:

- att statens datorer skall fungera så att de är medborgarna till hjälp och inte till onödigt obehag,
- att datorerna på arbetsplatserna skall göra livet lättare, inte svårare, för de arbetande,
- att datatekniken skall användas till att ge mer sysselsättning (antagligen av nytt slag), inte att minska sysselsättningen totalt,
- att datakommunikationerna skall vara mångmedier, inte monopoliserade massmedier.

Enligt utskottets bedömning står de återgivna målformuleringarna i samklang med de utgångspunkter och mål som återfinns i propositionen. I *motion 2408* finns inget yrkande på denna punkt. Någon särskild åtgärd från riksdagens sida med anledning av yrkande 1 i *motion 2395* är enligt utskottets mening heller inte erforderlig.

I *motion 2409* (yrkande 11) begärs att riksdagen uttalar att de anställda inte bör ges försämrade arbetsuppgifter som en följd av införande och utnyttjande av datasystem.

Utskottet noterar att det föreslagna uttalandet överensstämmer med en av de rekommendationer som tagits upp i betänkandet *Samordnad datapolitik* (punkt 41). Utskottet har beträffande det stora antalet rekommendationer som redovisas i propositionen ansett att riksdagen inte i detta sammanhang bör ta konkret ställning till dessa. Det bör gälla också den rekommendation som tas upp särskilt i *motion 2409*. Ett ledmotiv i såväl betänkandet som i den framlagda propositionen är emellertid att de omställningar som aktualiseras i samband med införande av ny teknik skall ske i socialt acceptabla former och att de anställda bör ges möjlighet att påverka förändringarna genom medbestämmande. Det kan i sammanhanget noteras att det medbestämmandeavtal på det privata avtalsområdet som nyligen träffats – liksom tidigare träffade avtal på bl. a. den statliga sektorn – innefattar bestämmelser som reglerar formerna för de anställdas möjligheter till inflytande i dessa situationer. Yrkandet om ett uttalande från riksdagens sida avstyrks.

I *motion 1665* (yrkande 3) – som väcktes under den allmänna motionstiden – begärs att vissa i motionen behandlade frågeställningar om hur ADB-system påverkar näringsliv, företag och enskilda medborgare utreds. Yrkandet torde vara tillgodosett med vad som redovisats av datadelegationen i dess rapport och med vad som presenterats i propositionen i fråga om fortsatt utredningsarbete.

Vad särskilt gäller uppläggningsen av det datapolitiska arbetet anser inte utskottet att det finns anledning göra något särskilt uttalande från riksdagens sida härom. Det får ankomma på regeringen att göra de närmare bedömningarna om hur och i vilken takt arbetet skall bedrivas. Den på riksdagens initiativ särskilt tillskapade datadelegationen bör som hittills spela en viktig roll i dessa bedömningar.

Bland de frågor som anmäls i propositionen återfinns dataflödet över gränserna. En särskild utredare avses bli tillkallad med uppgift att presentera ett brett utredningsmaterial om dataflödet över de svenska gränserna, vilken betydelse det har för närvarande samt underlag för bedömningen av utvecklingen på sikt. I *motion 2396* (yrkande 6) föreslås att riksdagen gör ett tillkännagivande av innebörd att en strävan bör vara att åstadkomma en samordnad nordisk hållning i de internationella organ där frågan om det internationella dataflödet behandlas.

Utskottet noterar att man i Nordiska rådet tagit upp datafrågorna till behandling och att ministerrådet tillsatt en särskild arbetsgrupp för i första hand frågor om nordisk samverkan kring utbildning och forskning. Inom Nordiska rådet bedrivs sålunda ett arbete som medverkar till en gemensam nordisk syn på viktiga datapolitiska områden. Utskottet förutsätter att en gemensam nordisk hållning rörande det internationella dataflödet eftersträvas i de sammanhang där förutsättningar härför föreligger. Yrkande 6 i *motion 2396* ger därför enligt utskottets mening inte anledning till något särskilt initiativ från riksdagens sida.

I *motion 2398* (m), yrkande 2, begärs att riksdagen för information om datalagen och skyddet för den enskildes integritet anvisar 2 milj. kr. En sådan medelsanvisning anses i motionen utgöra en bättre prioritering än det föreslagna anslaget till bred utbildning i datafrågor där studieförbunden och vissa andra organ avses medverka.

Utskottet delar inte denna uppfattning. En huvudtanke bakom förslaget i propositionen är att föra ut kunskaper om datateknikens effekter i vid mening och inte enbart integritetsaspekterna. Motionärernas förslag har en mer begränsad målsättning.

Utbildningsutskottet har tillstyrkt att medel anvisas i enlighet med förslaget i propositionen (UbU 1981/82: 28). Med hänvisning härtill och till att särskilda medel finns upptagna under justitiedepartementets anslag för information om lagstiftning m.m. avstyrks förslaget i *motion 2398* (yrkande 2) om ett särskilt anslag för information om datalagen och skyddet för den enskildes integritet.

Den fortsatta användningen av ADB i statsförvaltningen m. m.

I propositionen tas också upp vissa frågor om användningen av datateknik i den statliga förvaltningen. En redovisning görs av erfarenheter från tillämpningen av de principer och riktlinjer för användningen av ADB i

statsförvaltningen som riksdagen fastställde år 1979. Uppdrag till olika myndigheter aviseras med syfte att skapa ökad effektivitet, ökat användarinflytande och förbättrad information resp. service till allmänheten.

Bland de frågor som särskilt tas upp i propositionen är behovet av långsiktig bedömning av tidpunkten då större förändringar av ADB-system måste genomföras och tidpunkten då detta förändringsarbete måste initieras. En särskild redovisning för de myndigheter som har mer omfattande ADB-verksamhet aviseras. En sammanställning och analys av systemförändringsbehoven kommer att göras genom budgetdepartementets försorg.

Föredraganden understryker i sammanhanget att stor betydelse måste tillmätas kostnads- och besparingsaspekterna. En viktig utgångspunkt måste vara att det är verksamhetens totalkostnader som skall minskas. Härvid bör beaktas att kostnaden för själva elektroniken inte längre är den trånga sektorn i investeringen utan att intresset bör fokuseras mot den totala investeringskostnaden.

I propositionen understryks vikten av att metoderna för kostnadsbedömning av systeminvesteringar utvecklas vidare. Initiativ kommer att tas till ett vidgat metodutvecklingsarbete som skall kunna leda fram till rekommendationer om beslutsunderlag, kalkylmetoder m. m. som bättre motsvarar de krav som måste ställas när det gäller rationaliseringsprojekt av besparingskaraktär.

I fråga om utveckling och införande av ADB-system understryks i propositionen att man i fortsättningen bör eftersträva en projektorganisation som medger att den personal som skall använda ADB-stödet får ett ökat inflytande på ledningen av det direkta projektarbetet. Bl. a. för att möjliggöra detta bör utveckling och införande av ett system ske i flera etapper. Av stor betydelse är det att de olika medverkande i en systeminvestering ges möjlighet att utarbeta en kravspecifikation och att det inför varje beslut görs en bedömning av hur mål och krav uppfylls, s. k. konsekvensbedömningar.

Utskottet behandlade utförligt beslutsprocessen vid systeminvesteringar i samband med att riktlinjer för användning av ADB i statsförvaltningen lades fast av statsmakterna år 1979 (prop. 1978/79: 121, FiU 1978/79: 34). Utskottet underströk i det av riksdagen godkända betänkandet nödvändigheten av att förbättra statsmakternas insyn i användningen av ADB och att ge dessa bättre möjligheter att påverka inriktningen av ADB-användningen. Detta kräver, anförde utskottet, att statsmakterna kommer in redan i ett tidigt skede av beslutsprocessen för större och viktigare projekt och att ett lämpligt utformat beslutsunderlag tas fram vid flera olika tillfällen. Vidare krävs att myndigheterna i sin planering tar hänsyn till att statsmakterna kan komma att förändra förutsättningarna för ADB-projektet.

Utskottet betonade vidare vikten av att den tilltänkta ordningen för beslut rörande ADB-projekt i statsförvaltningen utformas med hänsyn

tagen till riksdagens särskilda behov. Riksdagen borde ges tillfälle att ta ställning till större och viktigare systeminvesteringar innan mer kostnadskrävande aktiviteter, som skulle riskera att inskränka riksdagens handlingsfrihet, inleddes i ett ADB-projekt. I normalfallet borde riksdagens ställningstagande följa när resultatet av en s. k. huvudstudie föreligger, men innan systemkonstruktion påbörjats. Givetvis borde riksdagen underställas ärendet på nytt för den händelse det fortsatta arbetet visade att huvudstudiens förutsättningar förändrats i viktiga hänseenden. Utskottet underströk också det angelägna i att arbetet planeras så att beslutstidpunkterna i så stor utsträckning som möjligt anpassas till budgetprocessen och till beslutsordningen i riksdagen.

Vissa ytterligare synpunkter rörande beslutsformerna och handlägningsordningen i dataärenden har framförts av riksdagen på grundval av finansutskottets betänkande 1979/80:26 med anledning av proposition 1979/80:124 om den centrala organisationen för rationalisering och ADB i statsförvaltningen.

Utskottet har noterat att de framförda önskemålen i tillämpliga delar har tillgodosetts i den förordning om investeringar i statliga ADB-system som sedermera utfärdats (SFS 1981:266).

De synpunkter som förs fram i den nu aktuella propositionen ligger i linje med de normer för beslutsfattande som lagts fast för statliga investeringar i ADB-system. De bearbetningar och översikter rörande investeringsbehovet som aviseras bör enligt utskottets mening förbättra möjligheterna att överblicka de större ADB-system som finns i statsförvaltningen och därmed möjligheterna att påverka och förändra dem.

Utskottet anser det vara mycket angeläget med väl utvecklade metoder för kostnadsbedömningar av systeminvesteringar och att beslutsunderlag, kalkylmetoder m. m. så långt möjligt förfinas och motsvarar de krav som måste ställas när det gäller rationaliseringsprojekt av besparingskaraktär. Kostnads- och besparingsaspekterna kan inte nog betonas. Särskilt viktigt är det enligt utskottets mening att avstämningar löpande görs av de ekonomiska vinster som ett system bedömdes medföra när beslutet att införa systemet fattades. Det är viktigt att rationaliseringsvinsterna tas till vara och kommer till uttryck också i direkta besparingar.

Vad utskottet i det föregående har anfört om betydelsen av att kostnads- och besparingsaspekterna beaktas vid ADB-användning i den statliga sektorn torde utgöra svar också på det i *motion 1170* (yrkande 1) framförda kravet att riksdagen skall uttala att ADB-användningen i statlig verksamhet främst skall syfta till att minska statens administrationskostnader. Det är enligt utskottets uppfattning självklart att ADB-verksamheten bör syfta till att effektivisera och rationalisera verksamheten så att administrationskostnaderna begränsas. Något uttalande härom, utöver vad utskottet anfört i det föregående, är enligt utskottets mening inte erforderligt.

Vad slutligen gäller utveckling och införande av ADB-system har också utskottet den uppfattningen att datakunnandet nu har en sådan bredd att man systematiskt kan eftersträva en projektorganisation som medger att den personal som skall använda ADB-stödet får ett ökat inflytande på ledningen av det direkta projektarbetet. En sådan ordning ligger i linje med – och torde i själva verket förutsätta – den vidgade roll som myndigheterna avses få vid anskaffning av ADB-utrustning.

I *motion 2404* önskas en riksdagens meningsyttring av innebörd att fortsatt spridning av datakraft, kunnande och ansvar på dataområdet eftersträvas. Motionärerna vill att datadelegationen i samverkan med kommun- och landstingsförbunden skall kartlägga möjligheterna till spridning av datakraft till olika delar av landet.

Såvitt utskottet kan finna innebär motionärernas önskemål ett understrykande av de riktlinjer för spridning m. m. av ADB i statsförvaltningen som lades fast av statsmakterna år 1979 och som följs upp genom uttalanden av föredraganden i den nu aktuella propositionen. Den tekniska utveckling som sker på dataområdet möjliggör i allt högre grad spridning av datordriften, samtidigt som allt större vikt läggs vid decentraliseringsaspekten när det gäller möjligheterna för användarna av ADB att utöva inflytande över systemens tillämpning. Utskottet noterar att decentraliseringsutredningen avses få visst uppdrag på detta område. Utskottet lägger för sin del stor vikt vid decentraliseringsaspekten och utgår från att datadelegationen ser som en av sina uppgifter att bevaka möjligheterna till decentralisering av den statliga dataverksamheten. Något särskilt uttalande från riksdagens sida är enligt utskottets mening inte erforderligt.

Yrkandena 1 och 2 i *motion 1665* bör anses vara besvarade med de redovisningar och uttalanden som gjorts i propositionen resp. med vad utskottet anfört i motsvarande avsnitt.

I *motion 179* begärs att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförts i motionen rörande kraven på offentlig redovisning av förhållanden som rör de statliga datasystemen.

Motionären pekar i motionen på att den enskilde tenderar att komma i ett kraftigt underläge i förhållande till datasystemen. I motionen ges en rad exempel på sådant som allmänheten behöver veta eller kunna få svar på i fråga om ett datasystem. Dessa krav bör statskontoret och andra myndigheter med ansvar för systemen få formulerade för sig, anser motionären. Statskontoret bör ha ett särskilt ansvar på detta område.

I *motion 2405* (yrkande 9) tas samma frågeställning upp. Där begärs att s. k. registerlagar utarbetas för ett antal statliga datasystem.

Utskottet får här hänvisa till att dessa frågor helt nyligen varit föremål för riksdagens uppmärksamhet med anledning av proposition 1981/82: 37 om offentlighetsprincipen och ADB. Genom en lagändring som träder i kraft den 1 juli 1982 har sålunda fastslagits att myndighet i princip har

skyldighet att tillhandahålla beskrivningar av sina ADB-register (KU 1981/82: 21). De sålunda fastställda reglerna torde onödiggöra särskild lagstiftning i varje enskilt fall.

Utskottet vill i detta sammanhang understryka vikten av att ADB-verksamheten vid statliga myndigheter utformas på ett sådant sätt att den vanlige medborgarens kontakter med myndigheterna inte ytterligare kompliceras. Vägledande för myndigheternas tillämpning av ADB-system bör vara att systemen skall underlätta medborgarens berättigade krav på service från myndigheterna i sådana former att medborgarna upplever myndighetskontakten som meningsfull.

Något särskilt tillkännagivande rörande vad utskottet här har anfört med anledning av de redovisade yrkandena i motionerna 179 och 2405 (yrkande 9) anser inte utskottet vara erforderligt.

I *motion 2405* (yrkande 10) begärs att riksdagen ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om regeringens och myndigheternas redovisning av statens verksamhet. Motionären anser att insynen i statens dataverksamhet bör förbättras genom att varje nytt större datasystem dokumenteras i en noggrann tryckt beskrivning. Vidare menar motionären att nuvarande databilaga i huvudtiteln *Gemensamma frågor* i stället bör överlämnas vid höstriksdagens början samt att datafrågor bör diskuteras samlat vid ett tillfälle i riksdagen, tillsammans med decentraliseringsfrågor, anti-byråkrativverksamhet, personaladministration och rationalisering.

Vad utskottet anfört i föregående avsnitt bör utgöra svar på motionärens första krav. Enligt utskottets mening bör frågor i övrigt som rör i vilka former de statliga systemen skall presenteras för allmänheten etc. i första hand diskuteras i datadelegationen, som tillskapats för att ge de politiska partierna, organisationer m. fl. insyn på dataområdet. Vad gäller den särskilda databilaga som numera årligen lämnas riksdagen i huvudtiteln *Gemensamma frågor* har utskottet tagit ställning till denna i betänkandet FiU 1981/82: 33. Utskottets där uttalade uppfattning är att redovisningen fyller ett stort behov för riksdagen. Detta torde också vara motionärens uppfattning. Motionären anser att redovisningen i stället bör lämnas riksdagen vid höstsessionen. Utskottet anser för sin del att sammanställningen fyller ett behov som gemensamt underlag för de anslagsäskanden i datafrågor som finns på skilda håll i budgetpropositionen och att redovisningen således bör lämnas i denna. Vad slutligen gäller önskemålet om en årlig sammanhållen debatt i riksdagen i frågor som rör ADB, decentralisering, anti-byråkrati, rationalisering m. m. är det en fråga som får tas upp i talmanskonferens och andra riksdagens organ där riksdagens arbete planeras. Yrkandet avstyrks.

I *motion 2405* (yrkande 4) föreslås vidare dels att riksdagen ger till känna att den s. k. handläggningsordningen vid ADB-investeringar bör beakta även riksdagens beslutspunkter, dels att en motsvarande ordning bör utarbetas för försvaret.

Vad gäller den första delen av yrkandet vill utskottet erinra om att förordningen i fråga (SFS 1981:266) föreskriver vad myndigheterna skall iaktta i samband med investeringar i statliga ADB-system. Riksdagen har understrukit för regeringen att riksdagen måste beredas tillfälle att ta ställning till större och viktigare systeminvesteringar innan systemen låses fast. Det ankommer på regeringen att se till att så sker.

Motionärens begäran att en handlägningsordning av det slag som nu finns för den civila statsförvaltningen utarbetas också för försvaret finner utskottet inte skäl att tillstyrka. Den förut nämnda handlägningsordningen för civila myndigheter tillämpas också inom försvaret när det gäller konventionell utrustning. I fråga om datautrustning för operativa och taktiska ändamål inom försvaret finns en särskild datakraftsplan som underlag. Det bör också noteras att investeringar i datautrustning för försvaret ofta är sammankopplade med anskaffning av försvarsmateriel. Yrkande 4 i motion 2405 avstyrks sålunda.

I *motion 2405* tas vidare upp en rad frågor som rör existerande statliga datasystem.

I yrkande 5 begärs att varje beslut om upphandling av dator- och programvaruutrustningar för rikspolisstyrelsens nya dator och varje steg mot konvertering av riksförsäkringsverkets nuvarande datasystem skall anstå till dess att riksdagen tagit ställning till den principiella framtida utformningen av dessa förvaltningssektors datarutiner.

Utskottet har ingen anledning ifrågasätta att regeringen underställer riksdagen planerade nya och konverterade datasystem i den ordning som riksdagen har fastställt. Innan detta skett bör givetvis inga anskaffningar ske som låser den framtida utformningen av systemen. Däremot bör den föreskrivna ordningen inte hindra att existerande system underhålls och kompletteras i den utsträckning detta bedöms ekonomiskt rationellt. Yrkandet om särskilt tillkännagivande avstyrks.

I yrkande 11 i samma motion krävs att ledningsorganet för rättsväsendets informationssystem avvecklas. Utskottet får beträffande detta yrkande hänvisa till riksdagens behandling år 1980 av frågan (JuU 1979/80: 23 p. 2) samt vidare konstatera att riksdagen nyligen har beviljat medel till Kommittéer m. m. på justitiedepartementets huvudtitel, det anslag över vilket ledningsorganet för rättsväsendets informationssystem finansieras. Utskottet finner inte anledning för riksdagen att i detta sammanhang, på grundval av vad som anförts i motionen, ompröva detta nyligen fattade beslut. Motionsyrkandet avstyrks.

I yrkande 13 begärs att riksdagen gör en rad uttalanden rörande den s. k. ALLFA-utredningens förslag om socialförsäkringens datasystem.

Utskottet konstaterar att ett omfattande utredningsarbete på senare tid har verkställts rörande socialförsäkringssystemet och riksförsäkringsverket. En av utredningarna rör socialförsäkringens datasystem, den s. k. ALLFA-utredningen (SOU 1981:24). Hela utredningsmaterialet är före-

mål för överväganden i regeringskansliet och en proposition om en allmän socialförsäkring är aviserad. Enligt utskottets mening bör regeringens förslag avvaktas innan riksdagen tar ställning i de frågor som utretts, varför motionsyrkandet avstyrks.

I yrkande 14 krävs uppskov med genomförandeplanen för kronofogdemyndigheternas nya datasystem. Utskottet noterar att hela frågan om datasystemet för kronofogdemyndigheterna är anmäld i årets budgetproposition. Riksdagen kommer senare under innevarande session sålunda att få ta ställning till dessa frågor, efter beredning av civilutskottet. Några motioner som ifrågasätter den uppläggning som redovisas i propositionen har inte väckts. Med hänvisning härtill och till vad utskottet i det föregående anfört om skyldigheten att tillhandahålla beskrivningar av sina ADB-register avstyrks förevarande yrkande i motion 2405.

Slutligen begärs i yrkande 6 i *motion 2405* att riksrevisionsverket skall återfå sin rätt att förvaltningsrevidera den statliga data- och rationaliseringsverksamheten utan begränsning. I *motion 1170* (yrkande 6) finns ett motsvarande krav, nämligen att riksrevisionsverkets granskningsansvar bör innefatta ADB-investeringar och ADB-användning.

Utskottet vidhåller sin i tidigare sammanhang uttryckta uppfattning att RRV:s revisionsansvar inte är inskränkt på det sätt motionärerna hävdar. Det har ansetts lämpligt att RRV inte går in med revisionsinsatser under investeringsskedet i ett nytt system. När systemet väl är etablerat och utgör en integrerande del av myndighetens verksamhet då skall givetvis revisionen omfatta också denna del. Utskottet avstyrker de båda motionsyrkandena om ett riksdagens särskilda uttalande härom.

I *motion 1170* (yrkande 3) begärs tilläggsdirektiv till datadelegationen att gå igenom samtliga större statliga ADB-system.

Utskottet avstyrker kravet. Utskottet förutsätter att direktiven i sig inte hindrar att delegationen söker genomlysna statliga datasystem. Delegationen har tidigare granskat RS-systemet. Det bör emellertid ankomma på datadelegationen själv att – inom ramen för givna direktiv – bedöma vilka arbetsuppgifter som är mest angelägna i delegationens arbete.

Teknikupphandling på dataområdet

I propositionen (momenten 2 och 4) föreslås särskilda insatser för att främja teknikupphandling på dataområdet för den offentliga sektorn. För budgetåret 1982/83 beräknas 10 milj. kr. för stöd till beställare och leverantörer i samband med vissa teknikupphandlingsprojekt. Samtidigt föreslås att i budgetpropositionen begärt anslag om 98 milj. kr. till Anskaffning av ADB-utrustning för budgetåret 1982/83 minskas med 5 milj. kr. Verksamheten med teknikupphandling på dataområdet skall enligt förslaget bedri-

vas av ett särskilt organ knutet till regeringskansliet. Datadelegationen avses få i uppdrag att utarbeta förslag om organisation, sammansättning, arbetsuppgifter och verksamhetsformer för det nya organet. Detta skall verka i minst fem år. För hela femårsperioden fram till och med budgetåret 1986/87 beräknas det statliga stödet till teknikupphandling på dataområdet uppgå till 70 milj. kr.

I *motion 2396 (m)*, yrkande 3, yrkas avslag på förslaget om ett särskilt organ för teknikupphandling på dataområdet. I motionen hänvisas till att en omfattande utrednings- och planeringsverksamhet redan satts i gång för att främja teknikupphandlingen inom den offentliga sektorn. Lämpligheten av att formalisera åtgärder för teknikupphandling ifrågasätts också.

Teknikupphandlingsprojekt bör enligt motionärernas mening stimuleras av statsmakterna främst genom att myndigheterna uppmanas att initiera sådana projekt inom ramen för den sedvanliga budgetprocessen. Till anslaget Anskaffning av ADB-utrustning bör i konsekvens härmed anvisas tidigare begärt belopp om 98 milj. kr.

I *motion 2408 (s)*, yrkande 9, betraktas det föreslagna organet som ett provisorium. Motionärerna är inte övertygade om att man nu bör bygga upp ett permanent organ med den speciella uppgiften att stimulera den offentliga teknikupphandlingen avgränsat till dataområdet. Temporärt anser motionärerna dock att ett sådant organ kan spela en viktig roll, i första hand genom att inventera aktuella projekt inom det statliga, kommunala resp. landstingskommunala området. I motionen anges att det särskilda organet i sin bedömning av vilka projekt som skall stödjas i första hand bör prioritera sådan upphandling som kan få en bred betydelse för användningen inom svenskt näringsliv och förvaltning.

Motionärerna anser att teknikupphandlingen måste ses ur ett bredare perspektiv än det som anläggs i propositionen. En erfarenhet av det arbete med teknikupphandling som bedrivits under senare år är enligt motionärerna att de intressantaste nya datatekniska tillämpningarna ofta är en kombination av datateknik och andra teknikområden. Det gäller exempelvis mekanik, optik, grafisk teknik, logistik och materialstyrning, CAD (Computer-Aided Design), transportteknik, signalbehandling och mätteknik. Någon klar avgränsning av det föreslagna organets verksamhetsområde är därmed knappast möjlig, menar motionärerna.

I motionen föreslås att riksdagen hos regeringen begär en översyn av samhällets organisation på teknikupphandlingens hela område. Syftet med översynen bör vara att utarbeta förslag som leder till en mer lättöverskådlig struktur på det statliga stödet, en klarare ansvarsfördelning mellan olika organ och en effektiv resursanvändning. En särskild uppgift inom ramen för översynen bör enligt motionärerna vara att utarbeta förslag om hur teknikupphandling mellan svenska industriföretag skall stimuleras.

I *motion 2409* (vpk) godtas vad som föreslås i propositionen om teknikupphandling på dataområdet även om förslaget anses alltför begränsat. Teknikupphandlingen bör, hävdas det i motionen, i än högre grad sättas in i ett industripolitiskt sammanhang. I motionen begärs en utredning som syftar till att främja utvecklingen av en svensk dataindustri. Enligt vad som anförs i motionen bör också upphandlingsbestämmelserna för såväl stat som kommun och landsting ändras. Något yrkande härom föreligger dock inte i nu förevarande sammanhang.

I *motion 2395* (yrkande 2) anses ett genomförande av förslaget om ett teknikupphandlingsorgan på dataområdet kunna få ett antal önskade konsekvenser om inte särskilda åtgärder vidtas. Motionären anser det vara utomordentligt viktigt att kompetensgränserna mellan STU och det tilltänkta nya organet nog övervägs så att STU inte berövas möjligheten att fortsätta sina dataupphandlingsprojekt såväl på det nämnda området som på ett antal andra samhällssektorer. I motionen understryks vidare, på sätt som sker även i *motion 2408*, att de intressantaste nya datatekniska tillämpningarna ofta är en kombination av datateknik och andra teknikområden.

Näringsutskottet konstaterar i yttrande till finansutskottet i nu berörda frågor (NU 1981/82: 6 y) att det har anförts olika meningar om det lämpliga i att nu bygga upp ett nytt permanent organ med den speciella uppgiften att stimulera den offentliga teknikupphandlingen på dataområdet. Invändningarna gäller främst problem förknippade med ansvarsfördelningen mellan olika organ inom teknikupphandlingsområdet och med svårigheten att överblicka strukturen på det statliga stödet för teknikupphandling. En ny inrättning för teknikupphandling inom dataområdet skulle ytterligare accentuera denna problematik. De projekt som stöds av redan befintliga organ för teknikupphandling har ofta betydande inslag av datateknik. Likaså kan ett särskilt organ för teknikupphandling inom dataområdet komma att stödja projekt som endast delvis berör dataområdet. Det är enligt näringsutskottets mening av vikt att den nämnda frågan nog övervägs.

Näringsutskottet anser att ett organ av det slag som föreslås i propositionen kan spela en roll i första hand genom att inventera aktuella projekt inom det statliga, det kommunala och det landstingskommunala området. Ett beslut om att skapa ett statligt stöd till teknikupphandling på dataområdet bör också enligt näringsutskottets uppfattning ha viss långsiktighet men utskottet understryker att den nya inrättningen därmed inte skall betraktas som permanent. Verksamheten bör efter viss tid utvärderas. Regeringen bör därefter återkomma med frågan till riksdagen, så att denna får ta ställning till om verksamheten ev. skall förlängas.

Som framgår av de motioner som väckts är det en utbredd uppfattning att teknikupphandling på viktiga utvecklingsområden bör främjas. Da-

taområdet är tveklöst ett teknikområde som utvecklas snabbt. Att inom ramen för den reguljära budgetprövningen få till stånd en effektiv teknikupphandling på det offentliga området, så som förordas i *motion 2396*, innebär betydande svårigheter. Även om, som framgår av motionerna, sålunda invändningar kan resas rörande möjligheterna att avgränsa data-tekniken från andra teknikområden vid teknikupphandling vill inte finansutskottet motsätta sig att ett organ av det slag som föreslås i propositionen inrättas för teknikupphandling på dataområdet.

Några riktlinjer för det föreslagna organets organisation, sammansättning, arbetsuppgifter och verksamhetsformer anges inte i propositionen. Utskottet anser det mot den bakgrunden lämpligt att datadelegationen med dess breda förankring ges uppdraget att utarbeta förslag i dessa stycken.

Utskottet förutsätter att i det uppdrag som kommer att lämnas datadelegationen ingår att dra upp gränslinjen mellan de uppgifter som ankommer på det nya organet för teknikupphandling på dataområdet och uppgifter som ankommer på de myndigheter som redan sysslar med teknikupphandling, så som krävs i *motion 2395* (yrkande 2). Något tillkännagivande till regeringen härom anser inte utskottet vara erforderligt.

Verksamheten bör, som näringsutskottet anför, kunna planeras utifrån att beslutet har en viss långsiktighet men organet bör därmed inte betraktas som permanent. Verksamheten bör efter en tid utvärderas så att det kan klargöras huruvida ett särskilt offentligt teknikupphandlingsorgan på dataområdet fyller en funktion vid sidan av de organ som handlägger frågor om teknikupphandling i vid mening på det offentliga området. I avvaktan på överväganden av denna art bör någon definitiv flerårsram inte fastställas utan anslagsbehovet får provas från år till år. Utskottet tillstyrker att ett anslag om 10 milj. kr. anvisas för budgetåret 1982/83, vilket innebär bifall till propositionen och avslag på yrkande 5 i *motion 2396*.

Vad därefter gäller förslaget i *motion 2408* (yrkande 9) om en översyn av samhällets organisation på teknikupphandlingsområdet finner näringsutskottet i sitt yttrande visst fog för den oro som kommer till uttryck i motionen att den mångfald av åtgärder som har vidtagits eller planeras av samhället inom teknikupphandlingsområdet kan leda till vissa problem. Näringsutskottet förutsätter att regeringen tar de initiativ som erfordras för att de samhällsstödda insatserna på teknikupphandlingsområdet sammanlagda skall ge största möjliga positiva effekt. Ett sådant initiativ kan vara att föranstalta om en systematisk översyn av samhällets organisation på teknikupphandlingsområdet och att vidta de åtgärder som en översyn visar vara motiverade.

Finansutskottet delar näringsutskottets oro och förutsätter att regeringen tar de initiativ som erfordras för att kompetenstvister skall undvikas och för att den organisatoriska bilden skall klarna. Huruvida en systematisk översyn av samhällets organisation på teknikupphandlingsområdet erfordras får ankomma på regeringen att bedöma. Vad utskottet här anför,

med anledning av förslaget om en översyn av teknikupphandlingen i motion 2408 och vad som anförs i propositionen i motsvarande del, bör ges regeringen till känna.

Anskaffning av ADB-utrustning

Det förslag till ändrade riktlinjer för anskaffning och finansiering av ADB-utrustning i statsförvaltningen som föreslås i propositionen innebär att grunddragen i nuvarande ordning bibehålls. Mot bakgrund av det vidgade kunnande på dataområdet som numera finns vid de enskilda myndigheterna förutsätts en ökad delegering från statskontoret ske. Riktlinjer till ledning för statskontorets fortsatta arbete på området anges. Även i övrigt föreslås vissa förändringar bl. a. vad gäller anskaffning för försvarets räkning. Antalet ärenden som avgörs av regeringen begränsas.

I motion 1664 anses de i propositionen föreslagna övergripande riktlinjerna vara helt korrekta till sitt innehåll. Däremot anses de konkreta följdförslagen beträffande tillämpningen inom skilda områden innebära avsteg från riktlinjerna. Beträffande högskolesektorn, DAFA och försvarssektorn görs inskränkningar i drift- och användarmyndigheternas ansvar och statskontorets uppgifter bibehålls i väsentliga avseenden. En bättre ordning är enligt motionären att det totala och slutliga ansvaret läggs på drift- och användarmyndigheterna. Statskontorets roll bör begränsas till enbart råd och vägledning.

I motion 1170, yrkande 5, avvisas de i propositionen förordade riktlinjerna för anskaffning och finansiering av ADB-utrustning. Motionärerna vänder sig mot att man i propositionen inte har fullföljt förslagen från den särskilda utredningen om ADB-anskaffning att överföra kompetens och ansvar till de olika ämbetsverken, utan i stort sett låter allt förbli vid det gamla. Motionärerna vänder sig särskilt mot att statskontorets roll rentav ökar i stället för att minska genom att antalet regeringsärenden begränsas.

Utskottet noterar att de förändringar i hittills gällande riktlinjer för anskaffning av ADB-utrustning i statsförvaltningen som föreslås i propositionen är mindre långtgående än vad den särskilde utredningsmannen föreslog. Vissa steg tas i riktning mot ett mer självständigt ansvar för den berörda myndigheten men föredraganden vill gå fram successivt och möjliggöra att graden av delegering av ansvaret kan skifta från myndighet till myndighet beroende på i vilken utsträckning man har erfarenhet och kunnande på ADB-området. Statskontoret kommer enligt förslaget att väsentligen ha kvar totalansvaret för ADB-anskaffningen. Motionärerna är besvikna över att föredraganden inte velat gå längre.

Utskottet delar föredragandens mer eller mindre uttalade farhågor att riktlinjer som kunde uppfattas som en total delegering av anskaffningen till de enskilda myndigheterna skulle kunna leda till att den enskilda myndig-

heten, även när den saknar kompetens härför, såg sig nödsakad att hantera anskaffningen på egen hand. Det skulle kunna medföra betydande kostnadsökningar för staten, särskilt vid upphandlingen. I sådana fall bör även i fortsättningen statskontoret svara för anskaffningen. Den försiktiga linje som valts i propositionen är enligt utskottets mening klok. ADB-anskaffning är en komplicerad verksamhet och utskottet har den uppfattningen att det varit till betydande ekonomisk fördel för staten att anskaffningen, inberäknat upphandlingen, varit samordnad. Den linje föredraganden valt innebär emellertid inget hinder mot en i vissa fall närmast total delegering av ansvaret till den enskilda myndigheten, när myndighetens kompetens på området är uppenbar. Utskottet utgår från att sådana möjligheter till delegering tas till vara.

Med det anförda tillstyrker utskottet att riksdagen godkänner de i proposition 100 bilaga 11 uppdragna riktlinjerna för anskaffning och finansiering av ADB-utrustning samt avstyrker yrkandena i motionerna 1664 och 1170 (yrkande 5).

Utskottet har i ett föregående avsnitt av detta betänkande tillstyrkt att ett särskilt anslag om 10 milj. kr. tas upp till Teknikupphandling inom dataområdet för budgetåret 1982/83. I konsekvens härmed och med bifall till proposition 123 i motsvarande del tillstyrker utskottet att anslaget till Anskaffning av ADB-utrustning för budgetåret 1982/83 begränsas med 5 milj. kr. i förhållande till vad som begärts i budgetpropositionen (bil. 11, punkt B 2), och att sålunda 93 milj. kr. anvisas. Det innebär att utskottet avstyrker yrkande 4 i motion 2396.

Utskottet tillstyrker att det i budgetpropositionen begärda bemyndigandet att beställa ytterligare datorutrustning ges.

Övriga motioner

I *motion 1170* (yrkande 2) begärs att en delegation, syftande till att minska medborgarnas uppgiftslämnande, tillsätts.

Motionären preciserar inte vilka uppgifter som skulle kunna slopas av dem som den enskilde nu lämnar. Utskottet förutsätter att berörda myndigheter så långt det är möjligt begränsar medborgarnas skyldighet att lämna uppgifter. Något uttalande från riksdagen med anledning av motionen anser utskottet inte erforderligt.

I *motion 2405* (yrkande 3) begärs att riksdagen skall ge regeringen till känna att ett fristående administrationsdepartement skulle innebära ett väsentligt steg mot bättre datapolitik, decentralisering, antibyråkrativ verksamhet, rationalisering och personaladministrativa funktioner.

Utskottet vill först anföra vissa tvivel om att så utomordentligt gynnsamma effekter som motionären gör gällande skulle kunna uppstå genom inrättande av ett nytt departement. Som utskottet konstaterade när denna

fråga behandlades i ett tidigare sammanhang (FiU 1980/81: 40) synes utvecklingen ha gått i riktning mot att koppla samman ansvarsområden av den art som nämns i motionen. Det bör emellertid ankomma på regeringen att finna formerna för sitt arbete, och någon meningsyttring från riksdagens sida i frågan erfordras enligt utskottets mening inte. Yrkande 3 i motion 2405 avstyrks.

I motion 2409 (yrkande 3) begärs att riksdagen uttalar sig för övergång till produktionsbeskattning. Motionärerna menar att en skatt på produktionen blir alltmer oundgänglig i takt med att produktionen automatiseras med hjälp av datorer och robotar.

Utskottet avstyrker att riksdagen gör ett uttalande i denna fråga i det sammanhang som nu är aktuellt. Skattefrågorna kommer i sin helhet upp till behandling senare under innevarande riksmöte med anledning av proposition 1981/82: 197 om reformerad inkomstbeskattning. Yrkandet avstyrks.

I motion 2409 (yrkande 4) begärs vidare ett uttalande från riksdagens sida om ett genomförande av sextimmarsdagen med bibehållen lönenivå under 80-talet.

Sveriges ekonomiska situation, med stora budget- och bytesbalansunderskott, är inte sådan att det är möjligt att genomföra stora generella arbetstidsförkortningar inom överskådlig tid. Frågan om i vilka former och i vilka steg en generell arbetstidsförkortning kan drivas vidare får diskuteras i samband med andra arbetstidsfrågor. Yrkandet om ett uttalande från riksdagens sida avstyrks sålunda.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. *beträffande principer och riktlinjer för datateknikens utveckling i samhället samt uppläggningsen av det datapolitiska arbetet*
 - a) att riksdagen med anledning av proposition 1981/82: 123 och 1981/82: 123 bilaga I moment I som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
 - b) att riksdagen avslår motion 1981/82: 2396 yrkandena 1 och 2,
 - c) att riksdagen avslår motion 1981/82: 2405 yrkandena 1 och 2,
 - d) att riksdagen avslår motion 1981/82: 2395 yrkande 1,
 - e) att riksdagen avslår motion 1981/82: 2409 yrkande 11,
 - f) att riksdagen avslår motion 1981/82: 1665 yrkande 3,
 - g) att riksdagen avslår motion 1981/82: 2396 yrkande 6,
 - h) att riksdagen avslår motion 1981/82: 2398 yrkande 2,
2. *beträffande den fortsatta användningen av ADB i statsförvaltningen m. m.*

Principer och riktlinjer

ADB i statsförvaltningen

- a) att riksdagen med anledning av proposition 1981/82: 123 bilaga 1 moment 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
- b) att riksdagen avslår motion 1981/82: 1170 yrkandena 1, 3 och 6,
- c) att riksdagen avslår motion 1981/82: 2404,
- d) att riksdagen avslår motion 1981/82: 1665 yrkandena 1 och 2,
- e) att riksdagen avslår motion 1981/82: 179,
- f) att riksdagen avslår motion 1981/82: 2405 yrkandena 4–6, 9–11, 13 och 14,

3. beträffande *teknikupphandling på dataområdet*

Teknikupphandling

- a) att riksdagen med bifall till proposition 1981/82: 123 bilaga 1 moment 2 godkänner att ett särskilt organ för teknikupphandling inom dataområdet inrättas med de uppgifter som angetts i propositionen,
- b) att riksdagen avslår motion 1981/82: 2396 yrkande 3,
- c) att riksdagen med anledning av motion 1981/82: 2408 yrkande 9 samt vad som anförs i propositionen i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört rörande översyn av teknikupphandlingen,
- d) att riksdagen avslår motion 1981/82: 2395 yrkande 2,
- e) att riksdagen med bifall till proposition 1981/82: 123 bilaga 1 moment 4 och med avslag på motion 1981/82: 2396 yrkande 5 till *Teknikupphandling inom dataområdet* för budgetåret 1982/83 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

4. beträffande *anskaffning och finansiering av ADB-utrustning*

Anskaffning av ADB-utrustning

- a) att riksdagen med avslag på motionerna 1981/82: 1664 och 1981/82: 1170 yrkande 5 godkänner vad som anförs i proposition 1981/82: 100 bilaga 11 punkt B 2 moment 1,
- b) att riksdagen med bifall till proposition 1981/82: 100 bilaga 11 punkt B 2 moment 2 medger att datorutrustning beställs – utöver tidigare medgivet belopp – till en kostnad av högst 110 000 000 kr.,
- c) att riksdagen med bifall till proposition 1981/82: 123 bilaga 1 moment 3 och med avslag på motion 1981/82: 2396 yrkande 4 till *Anskaffning av ADB-utrustning* för budgetåret 1982/83 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 93 000 000 kr.,

5. beträffande *minskning av medborgarnas uppgiftslämnande* att riksdagen avslår motion 1981/82: 1170 yrkande 2,

Övriga motioner

6. beträffande *uttalande om administrationsdepartement* att riksdagen avslår motion 1981/82: 2405 yrkande 3,

7. beträffande *uttalande om produktionsbeskattning* att riksdagen avslår motion 1981/82: 2409 yrkande 3,
8. beträffande *uttalande om genomförande av sextimmarsdagen* att riksdagen avslår motion 1981/82: 2409 yrkande 4.

Stockholm den 4 maj 1982

På finansutskottets vägnar

ERIC ENLUND

Närvarande: Eric Enlund (fp), Rolf Rämgård (c), Paul Jansson (s), Arne Gadd (s), Bo Siegbahn (m), Per-Axel Nilsson (s), Karl-Anders Petersson (c), Anita Gradin (s), Roland Sundgren (s), Rolf Andersson (c), Christer Nilsson (s), Mona S:t Cyr (m), Karin Flodström (s), Margareta Gard (m) och Gertrud Hedberg (fp).

Reservationer

Bo Siegbahn, Mona S:t Cyr och Margareta Gard (alla m) har avgivit följande reservationer:

1. Principer och riktlinjer för datateknikens utveckling i samhället samt uppläggningsen av det datapolitiska arbetet

Reservanterna anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "enskildes integritet" bort ha följande lydelse:

I utbildningsutskottet, som bereder frågan om medelsanvisning till bred utbildning i datafrågor, har moderata samlingspartiets representanter avvisat förslaget om ett särskilt anslag för ändamålet. Finansutskottet är också av den meningen att det kan ifrågasättas om det i propositionen framlagda förslaget utgör en rimlig prioritering av befintliga medel.

Utskottet anser att även en volymmässigt relativt begränsad satsning på information om den enskildes rättigheter enligt datalagen bör kunna ge avsevärd effekt och utgöra ett första steg i en information till allmänheten rörande datafrågor. I syfte att åstadkomma den eftersträlvade informationen bör särskilda medel avsättas för en informatör med placering vid datainspektionen. Härutöver bör inspektionen ges medel för produktion av informationsmaterial, exempelvis i form av TV-distribuerad information. Det samlade medelsbehovet för denna informationssatsning kan beräknas till 2 milj. kr.

dels utskottets hemställan under 1 h) bort ha följande lydelse:

1. h) att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 2398 yrkande 2 till
Information om datulagen och skyddet för den enskildes integritet för budgetåret 1982/83 under andra huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

2. Teknikupphandling på dataområdet

Reservanterna anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Som framgår" och på s. 34 slutar med "motion 2396" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner det anmärkningsvärt att ett förslag om ett särskilt teknikupphandlingsorgan framläggs trots att datadelegationen f.n. bereder ifrågavarande ärende. En omfattande utrednings- och planeringsverksamhet har redan igångsatts för att främja teknikupphandlingen inom den offentliga sektorn.

Utskottet ifrågasätter vidare lämpligheten av att formalisera åtgärder för teknikupphandling. Teknikupphandling kan förvisso vara ett verkningsfullt medel för att främja den tekniska utvecklingen. Den bör emellertid utgå från faktiska behov ute hos de olika myndigheterna. Att i ett centralt organ samordna olika önskemål kan erfarenhetsmässigt medföra att nya produkter utvecklas som i så hög grad utgör kompromiss av olika behov att de tänkta avnämarna inte har något intresse av den färdiga produkten. Teknikupphandlingsprojekt bör enligt utskottets uppfattning stimuleras av statsmakterna främst genom att myndigheterna uppmanas att initiera sådana projekt inom ramen för den sedvanliga budgetprocessen.

Mot bakgrund av vad utskottet här anfört avstyrks förslaget om ett särskilt organ för teknikupphandling inom dataområdet och det av regeringen begärda reservationsanslag om 10 000 000 kr.

dels utskottets hemställan under 3 a)–b) och 3 e) bort ha följande lydelse:

3. a)–b) att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 2396 yrkande 3 avslår regeringens förslag i proposition 1981/82: 123 bilaga 1 moment 2 om inrättande av ett särskilt organ för teknikupphandling på dataområdet.
3. e) att riksdagen med bifall till motion 1981/82: 2396 yrkande 5 avslår regeringens förslag i proposition 1981/82: 123 bilaga 1 moment 4 om anslag till teknikupphandling.

3. Anskaffning och finansiering av ADB-utrustning

Reservanterna anser – under förutsättning av bifall till reservation 2 – att

dels den del av utskottets yttrande på s. 36 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion 2396" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i ett föregående avsnitt av detta betänkande avstyrkt att ett särskilt anslag om 10 milj. kr. tas upp till teknikupphandling inom dataområdet. I konsekvens härmed och med bifall till yrkande 4 i motion 2396 tillstyrker utskottet att anslaget till Anskaffning av ADB-utrustning för budgetåret 1982/83 tas upp med det belopp som ursprungligen begärts i budgetpropositionen (bil. 11, punkt B 2), och att sålunda 98 milj. kr. anvisas.

dels utskottets hemställan under 4. c) bort ha följande lydelse:

4. c) att riksdagen med anledning av proposition 1981/82: 123 bilaga 1 moment 3 och med bifall till motion 1981/82: 2396 yrkande 4 till *Anskaffning av ADB-utrustning* för budgetåret 1982/83 under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 98 000 000 kr.

Näringsutskottets yttrande*Bilaga***1981/82: 6 y****över viss del av proposition 1981/82: 123 om samordnad datapolitik
jänte motioner***Till finansutskottet*

Finansutskottet har berett näringsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1981/82: 123 om samordnad datapolitik bilaga 1 (budgetdepartementet) i vad avser avsnitt 4.3. f (s. 32–35) samt hemställan under 2 och 4 (s. 63) jänte motioner rörande detta avsnitt. Näringsutskottet får anförä följande.

Propositionen*Förslag*

I propositionen föreslås, såvitt här är i fråga.

2. att riksdagen godkänner att ett särskilt organ för teknikupphandling inom dataområdet inrättas med de uppgifter som föredragande statsrådet har angett,

4. att riksdagen till Teknikupphandling inom dataområdet för budgetåret 1982/83 under åttende huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

Huvudsakligt innehåll

Särskilda insatser för att främja teknikupphandling på dataområdet för den offentliga sektorn föreslås. För budgetåret 1982/83 beräknas 10 milj. kr. för stöd till beställare och leverantörer i samband med vissa teknikupphandlingsprojekt. Verksamheten med teknikupphandling på dataområdet skall bedrivas av ett särskilt organ knutet till regeringskansliet. Organet skall verka i minst fem år. För hela femårsperioden fram t. o. m. budgetåret 1986/87 beräknas det statliga stödet till teknikupphandling på dataområdet uppgå till 70 milj. kr.

Motioner*Yrkanden*

De motioner som behandlas här är:

1981/82: 2395 av Kerstin Anér (fp), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att ge en klar kompetensbeskrivning mellan å ena sidan det i propositionen föreslagna nya teknikupphandlingsorganet och å andra sidan redan befint-

liga sådana innebärande bl.a. uppdrag till STU att vidareutveckla pågående arbete inom teknikupphandlingen.

1981/82: 2396 av Gösta Bohman m. fl. (m), såvitt gäller hemställan

3. att riksdagen avslår förslaget i propositionen att inrätta ett särskilt organ för teknikupphandling på dataområdet,

4. att riksdagen till anslaget Anskaffning av ADB-utrustning för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 98 000 000 kr.,

5. att riksdagen avslår förslaget att till ett nytt anslag, Teknikupphandling inom dataområdet, för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.,

1981/82: 2408 av Olof Palme m. fl. (s), såvitt gäller hemställan (9) att riksdagen av regeringen begär en översyn av samhällets organisation på teknikupphandlingsområdet i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen.

1981/82: 2409 av Lars Werner m. fl. (vpk), såvitt gäller hemställan (2) att riksdagen hos regeringen hemställer om en utredning med uppgift att lägga fram förslag angående den framtida svenska dataindustrin enligt de riktlinjer motionen anger.

Motivering

I den socialdemokratiska partimotionen 1981/82: 2408 anförs att teknikupphandling intar en central plats i en socialdemokratisk politik för data- och elektronikområdet. När det gäller regeringens förslag om inrättande av ett särskilt organ för teknikupphandling på dataområdet säger sig motionärerna inte vara övertygade om att man nu bör bygga upp ett nytt permanent organ med uppgift att stimulera den offentliga teknikupphandlingen speciellt på dataområdet. Temporärt kan dock, menar de, ett sådant organ spela en viktig roll, i första hand genom att inventera aktuella projekt inom det statliga, det kommunala och det landstingskommunala området. En central uppgift vid en sådan genomgång bör vara att säkerställa att teknikupphandlingen organiseras på ett sådant sätt att de anställda får möjlighet att påverka utformningen av de tekniska och organisatoriska lösningarna.

De projekt som stöds av redan befintliga organ för teknikupphandling har ofta betydande inslag av datateknik, fortsätter motionärerna. Omvänt måste man räkna med att ett organ för teknikupphandling inom dataområdet skulle komma att stödja projekt som endast delvis hör till dataområdet. Någon klar avgränsning av verksamhetsområdet för det av regeringen föreslagna organet är därmed knappast möjlig.

Motionärerna nämner vidare olika samhällsorgan för teknikupphandling som har byggts upp på senare tid. Av denna redovisning framgår, menar de, att teknikupphandlingsområdet i dag präglas av splittring. Detta motiverar en översyn av samhällets organisation på teknikupphandlingens område. Syftet med översynen bör vara att utarbeta förslag som leder till en

mer lättöverskådlig struktur på det statliga stödet, en klarare ansvarsfördelning mellan olika organ och en effektiv resursanvändning. En särskild uppgift inom ramen för översynen bör vara att utarbeta förslag till hur teknikupphandling mellan svenska industriföretag skall stimuleras. Regeringen bör, i samband med att förslagen redovisas för riksdagen, också ta ställning till frågan om vilka finansiella resurser som från statens sida skall ställas till förfogande för stimulans av teknikupphandling.

I moderata samlingspartiets partimotion 1981/82: 2396 sägs att det är anmärkningsvärt att ett förslag om ett särskilt teknikupphandlingsorgan framläggs trots att datadelegationen f. n. bereder frågan om ett sådant organ. Vidare nämner motionärerna att styrelsen för teknisk utveckling (STU) förhandlar med Landstingsförbundet om inrättande av två teknikupphandlingsfonder, en för den landstingskommunala och en för den kommunala sektorn. De erinrar också om att beslut har fattats om inrättande av tre statliga aktiebolag för teknikupphandling på transport-, energi- och miljöområdena. Av angivna skäl ställer sig motionärerna avvisande till förslaget att riksdagen nu skall fatta beslut om inrättandet av ett organ vars närmare inriktning och organisation inte har preciserats. De ifrågasätter också lämpligheten av att formalisera åtgärder för teknikupphandling. Teknikupphandlingsprojekt borde stimuleras av statsmakterna främst genom att myndigheterna uppmanas att initiera sådana projekt inom ramen för den sedvanliga budgetprocessen. Härvid bör de centrala statsmakterna förutskicka en positiv anslagsbehandling, menar motionärerna.

De förordar mot denna bakgrund att riksdagen avslår regeringens förslag om ett särskilt organ för teknikupphandling inom dataområdet och om anslag för detta ändamål. I stället skulle anslaget Anskaffning av ADB-utrustning höjas till det av regeringen tidigare föreslagna beloppet om 98 milj. kr. Regeringen skulle i förekommande fall inom ramen för detta anslag bestrida de kostnader som kan vara förenade med teknikupphandlingsprojekt under det kommande budgetåret.

Vänsterpartiet kommunisterna säger sig i sin partimotion 1981/82: 2409 inte ha någon anledning att motsätta sig förslaget om teknikupphandling i propositionen, eftersom det ekonomiska stödet är avsett att gå till kommuner och landsting. De anser dock att förslaget är alltför begränsat. Teknikupphandlingen borde i än högre grad sättas in i ett industripolitiskt sammanhang.

I motion 1981/82: 2395 (fp) anføres att ett antal oönskade konsekvenser av regeringsförslaget kan befaras om inte särskilda åtgärder vidtas. Motionären framhåller att STU f. n. genomför ett större antal teknikupphandlingar. Det är därför utomordentligt viktigt att kompetensgränsen mellan STU och det tilltänkta nya organet noga övervägs. Vidare sägs att de intressantaste nya datatekniska tillämpningarna ofta är en kombination av datateknik och

andra teknikområden. Skall teknikupphandlingarna bli intressanta måste problemens hela räckvidd beaktas. Hur det påtänkta nya statliga organet skall kunna uppehålla alla dessa kontaktytor kräver noggrant övervägande.

Det har vidare blivit alltmer uppenbart, säger motionären, att leverantörer, kommunala beställare, Landstingsförbundet, Svenska kommunförbundet m. fl. på senare tid har fått betydligt svårare att orientera sig om olika statliga aktiviteter när det gäller teknikupphandlingshjälp, finansiellt stöd m. m. Tillkomsten av ytterligare ett nytt organ för teknikupphandling inom dataområdet riskerar att förvärpa situationen. Olika principer för stöd till leverantörer och beställare kan leda till konkurrens om de bästa teknikupphandlingsprojekten mellan olika organ. Det är av största vikt att det nya statliga organet inte tillåts träda in i en sådan konkurrens, anför motionären. Det bör i stället få sådana direktiv och regler att STU får fortsätta det arbete som påbörjats och inte blir hindrat i sin verksamhet.

Näringsutskottet

I propositionen föreslås i här aktuell del att ett särskilt organ, knutet till regeringskansliet, skall inrättas för att leda och samordna teknikupphandling på dataområdet. Datadelegationen skall få i uppdrag att utarbeta förslag om det särskilda organets organisation, sammansättning, arbetsuppgifter och verksamhetsformer. Ett nytt reservationsanslag, benämnt Teknikupphandling inom dataområdet, föreslås upptaget i statsbudgeten med 10 milj. kr. för budgetåret 1982/83. I samband därmed skall reservationsanslaget Anskaffning av ADB-utrustning, som disponeras av statskontoret, minskas med 5 milj. kr.

I fyra här aktuella motioner framförs synpunkter på regeringens förslag. Socialdemokraterna säger sig i sin partimotion 1981/82: 2408 inte vara övertygade om att ett nytt permanent organ för att stimulera den offentliga teknikupphandlingen bör byggas upp med avgränsning till dataområdet. De anser dock att ett dylikt organ temporärt kan spela en viktig roll. Motionen mynnar ut i ett förslag om en översyn av samhällets organisation på teknikupphandlingens område.

I moderata samlingspartiets partimotion 1981/82: 2396 sägs att teknikupphandlingsprojekt bör stimuleras av statsmakterna främst genom att myndigheterna uppmanas att initiera sådana projekt inom ramen för den sedvanliga budgetprocessen. Motionärerna vill att riksdagen skall avslå regeringens förslag om inrättande av ett särskilt organ för teknikupphandling på dataområdet och om anslag för ändamålet.

Vänsterpartiet kommunisterna motsätter sig i motion 1981/82: 2409 inte regeringens förslag men hävdar att detta i högre grad borde sättas in i ett industripolitiskt sammanhang.

I motion 1981/82: 2395 (fp) begärs att åtgärder skall vidtas för att åstad-

komma en klar kompetensfördelning mellan det av regeringen föreslagna nya organet och redan befintliga organ inom teknikupphandlingsområdet.

Näringsutskottet vill inledningsvis framhålla att teknikupphandling enligt utskottets mening spelar en central roll som stimulansfaktor i det industriella utvecklingsarbetet. Detta synsätt ligger till grund för utskottets ställningstagande i de här aktuella frågorna.

Som framgår av den tidigare redogörelsen har regeringens här aktuella förslag mötts av såväl positiva som negativa reaktioner. En positiv grundinställning till teknikupphandling genomsyrar motionerna. Invändningarna gäller främst problem förknippade med ansvarsfördelningen mellan olika organ inom teknikupphandlingsområdet och med svårigheten att överblicka strukturen på det statliga stödet för teknikupphandling.

Ansvarsfördelningen mellan olika organ inom teknikupphandlingsområdet är, som framhålls i motionerna, en viktig fråga. En ny inrättning för teknikupphandling inom dataområdet skulle ytterligare accentuera denna problematik. De projekt som stöds av redan befintliga organ för teknikupphandling har ofta betydande inslag av datateknik. Likaså kan ett särskilt organ för teknikupphandling inom dataområdet komma att stödja projekt som endast delvis berör dataområdet. Det är enligt näringsutskottets mening av vikt att den här nämnda frågan noga övervägs.

Det synes också finnas visst fog för den oro som kommer till uttryck i motionerna för att den mångfald av åtgärder som har vidtagits eller planeras av samhället inom teknikupphandlingsområdet kan leda till vissa problem förutom det nyssnämnda. Näringsutskottet förutsätter att regeringen tar de initiativ som erfordras för att de samhällsstödda insatserna på teknikupphandlingsområdet sammantagna skall ge största möjliga positiva effekt. Ett sådant initiativ kan vara att föranstalta om en systematisk översyn av samhällets organisation på teknikupphandlingsområdet och att vidta de åtgärder som en sådan översyn visar vara motiverade.

Det har anförts olika meningar om det lämpliga i att nu bygga upp ett nytt permanent organ med den speciella uppgiften att stimulera den offentliga teknikupphandlingen på dataområdet. Näringsutskottet anser att ett organ av det slag som föreslås i propositionen kan spela en roll i första hand genom att inventera aktuella projekt inom det statliga, det kommunala och det landstingskommunala området. En särskild uppgift inom ramen för en sådan översyn som nämnts bör vara att utarbeta förslag till hur teknikupphandling mellan svenska industriföretag skall stimuleras. Som framhålls i propositionen (s. 34) bör ett beslut om att skapa ett statligt stöd till teknikupphandling ha viss långsiktighet. Utskottet vill dock understryka att den nya inrättningen därmed inte skall betraktas som permanent. Verksamheten bör efter viss tid utvärderas. Regeringen bör därefter återkomma med frågan till riksdagen, så att denna får ta ställning till om verksamheten ev. skall förlängas.

I propositionen sägs (s. 34) att regeringen skall ge datadelegationen i uppdrag att utarbeta förslag om det särskilda organets organisation, sam-

mansättning, arbetsuppgifter och verksamhetsformer. Näringsutskottet har inga erinringar mot att datadelegationen ges detta uppdrag. I vad mån uppdraget skall inrymma även överväganden i de frågor näringsutskottet nyss har nämnt eller dessa skall behandlas i annan ordning bör regeringen besluta om.

Näringsutskottet har inget att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning för teknikupphandling inom dataområdet.

Motion 1981/82: 2409 (vpk) föranleder i här aktuell del inte någon kommentar av näringsutskottet. Frågan om en utredning om den framtida svenska dataindustrin behandlar utskottet i sitt betänkande NU 1981/82: 41.

Stockholm den 20 april 1982

På näringsutskottets vägnar

INGVAR SVANBERG

Närvarande: Ingvar Svanberg (s), Johan Olsson (c), Erik Hovhammar (m), Sven Andersson (fp), Nils Erik Wååg (s), Margaretha af Ugglas (m), Lilly Hansson (s), Birgitta Hambraeus (c), Tage Adolfsson (m), Lennart Pettersson (s), Rune Jonsson (s), Christer Eirefelt (fp), Birgitta Johansson (s) och Ivar Franzén (c).

Avvikande mening

Erik Hovhammar, Margaretha af Ugglas och Tage Adolfsson (alla m) anser att den del av yttrandet som börjar med "Ansvarsfördelningen mellan" och slutar med "inom dataområdet" bort ha följande lydelse:

Näringsutskottet delar inte regeringens uppfattning att ett nytt organ bör inrättas för teknikupphandling inom dataområdet. Teknikupphandlingsprojekt bör enligt utskottets uppfattning stimuleras av statsmakterna främst genom att myndigheterna uppmanas att ta initiativ till sådana projekt inom ramen för budgetprocessen. Statsmakterna bör härvid förutskicka en positiv anslagsbehandling.

Näringsutskottet avstyrker således förslaget om inrättande av ett särskilt organ för teknikupphandling inom dataområdet. I stället bör anslaget Anskaffning av ADB-utrustning uppföras med det av regeringen tidigare föreslagna beloppet av 98 milj. kr. Regeringen bör i förekommande fall inom ramen för detta anslag bestrida de kostnader som kan vara förenade med teknikupphandlingsprojekt under det kommande budgetåret. Det sagda innebär att näringsutskottet tillstyrker motion 1981/82: 2396 (m) i här behandlad del. Det berörda yrkandet i motion 1981/82: 2395 (fp) saknar aktualitet vid ett sådant ställningstagande. Någon allmän översyn av samhällets organisation på teknikupphandlingsområdet, såsom påyrkas i motion 1981/82: 2408 (s), finner utskottet inte skäl att förorda.

Innehåll

Inledning	1
Proposition 123	6
Proposition 100 bilaga 11 punkt B 2 Anskaffning av ADB-utrustning .	13
Vissa motioner rörande riktlinjer för datapolitiken m. m.	16
Utskottet	21
Principer och riktlinjer för datateknikens utveckling i samhället samt uppläggningsen av det datapolitiska arbetet	21
Den fortsatta användningen av ADB i statsförvaltningen m. m.	25
Teknikupphandling på dataområdet	31
Anskaffning av ADB-utrustning	35
Övriga motioner	36
Hemställan	37

Reservationer (m)

1. Principer och riktlinjer för datateknikens utveckling i samhället samt uppläggning av det datapolitiska arbetet	39
2. Teknikupphandling på dataområdet	40
3. Anskaffning och finansiering av ADB-utrustning	41

Bilaga:

Näringsutskottets yttrande NU 1981/82: 6 y	42
--	----